

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPP.4521.11.2022.SZ

Druk nr 2545
Warszawa, 16 sierpnia 2022 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

- Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2021 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Rodziny i Polityki Społecznej do prezentowania Informacji w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

**INFORMACJA RADY MINISTRÓW
O REALIZACJI W ROKU 2021
USTAWY
Z DNIA 9 CZERWCA 2011 r.
O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE
PIECZY ZASTĘPCZEJ
(Dz. U. z 2022 r. poz. 447)**

WARSZAWA, lipiec 2022 roku

I. Wprowadzenie.....	3
II. Charakterystyka systemu wspierania rodziny	4
<i>1. Asystent rodziny.....</i>	<i>4</i>
<i>2. Placówki wsparcia dziennego.....</i>	<i>6</i>
<i>3. Rodziny wspierające</i>	<i>7</i>
III. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej.....	7
<i>1. Rodzinna piecza zastępcza.....</i>	<i>12</i>
a) Struktura	12
b) Wsparcie rodzin zastępczych – organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	17
c) Świadczenia dla rodzin zastępczych	18
d) Rekrutacja i dobór kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej.....	22
e) Szkolenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka	22
<i>2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....</i>	<i>23</i>
a) Struktura	23
b) Wydatki.....	28
IV. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą	29
V. Adopcja.....	31
<i>1. Ośrodki adopcyjne</i>	<i>31</i>
<i>2. Przyniesienie krajowe</i>	<i>32</i>
<i>3. Przyniesienie międzynarodowe</i>	<i>34</i>
VI. Niepełnosprawność w pieczy zastępczej i adopcji	36
VII. Wydatki na realizację ustawy w 2021 r.	37
VIII. Podsumowanie.....	39
Aneks	42

I. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 189 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz 447) Rada Ministrów corocznie przedstawia Sejmowi i Senatowi informację o realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w roku poprzednim. Niniejsza Informacja o realizacji tej ustawy stanowi dziesiątą w kolejności analizę jej stosowania.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwana dalej: „ustawą”, weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Kształtuje ona sferę działań państwa wobec rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które mogą skutkować umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 1 ustawy, określa ona:

- 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- 3) zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

W 2021 r. minęło 10 lat od uchwalenia ustawy. Przyjęcie tego aktu prawnego było krokiem milowym w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej. U jej założen leżało przeciwdziałanie wzrostom wskaźnika dzieci umieszczonych poza rodziną, koncentracja działań na rodzinie, a nie wyłącznie na dziecku, zwiększenie nacisku na pracę z rodziną i traktowanie umieszczenia w pieczy jako ostateczności. Zauważono wówczas konieczność wprowadzenia instrumentów motywujących gminy do pracy w lokalnym środowisku rodzinnym, konieczność profesjonalizacji rodzinnej pieczy zastępczej oraz zmian w obszarze instytucjonalnej pieczy zastępczej. Tym samym rozpoczął się proces przejścia systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej od funkcji typowo interwencyjnej do bycia swoistym elementem polityki prorodzinnej.

Mając na uwadze dobro i bezpieczeństwo dziecka, a co za tym idzie zapewnienie naturalnego środowiska rozwoju, istotne pozostaje dalsze wspieranie i propagowanie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej jako najwłaściwszej i najbardziej zbliżonej do naturalnego środowiska rodzinnego formy opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej zawsze powinno być ostatecznością stosowaną dopiero po wyczerpaniu wszystkich możliwości pomocy takiej rodzinie, a przy umieszczaniu bezwzględnie konieczne jest uwzględnianie prymatu pieczy rodzinnej nad instytucjonalną, w tym również w stosunku do dzieci chorych i niepełnosprawnych.

W 2021 r. trwały intensywne prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw. Projekt szeroko konsultowano zarówno z innymi resortami jak i organizacjami pozarządowymi.

W 2021 r. ze względu na dalsze obowiązywanie w Polsce stanu epidemii, związanego z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, w obszarze pieczy zastępczej utrzymano co do zasady rozwiązania przyjęte w 2020 r., w tym: rekomendacje i instrukcje dotyczące organizacji pracy w warunkach epidemii COVID-19, skierowanej do podmiotów pieczy zastępczej, zwłaszcza placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz dostosowywanie ich do bieżącej sytuacji epidemiologicznej w kraju. Stosowne wytyczne zostały skierowane także do asystentów rodziny i pracowników placówek wsparcia dziennego. Dodatkowo w celu

zapewnienia odpowiedniego zabezpieczenia w pieczy dla wszystkich dzieci, które tego wymagają, w art. 15zzzzzj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.), pozostawiono dalszą możliwość przekroczenia standardów w zakresie limitu liczby dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, oraz w zakresie kryterium wieku dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 15zzzzzk umożliwiono starostom dalsze zawieszenie dokonywania ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz ocen rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

II. Charakterystyka systemu wspierania rodziny

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys zagrażający dobru dziecka. Rodzina, w wyniku podjętej z nią pracy, powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone.

Praca z rodziną prowadzona jest głównie w formie usług asystenta rodziny, natomiast pomoc w opiece i wychowaniu prowadzona jest w formie:

- 1) placówek wsparcia dziennego;
- 2) rodzin wspierających.

1. Asystent rodziny

Funkcja asystenta rodziny jest znaczącym elementem systemu wspierania rodziny w środowisku. Może on zostać przydzielony rodzinie przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze na wniosek pracownika socjalnego lub na mocy decyzji sądu rodzinnego. W 2021 r. zatrudnionych było ogółem 3 786 asystentów rodziny, tj. o 1% mniej niż w 2020 r. (3 824 asystentów), z tego 3 291 (tj. 87%) asystentów było zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy oraz 495 (tj. 13%) asystentów zatrudnionych było na podstawie umów o świadczenie usług.

Oznacza to zasadnicze utrzymanie liczby asystentów zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę na podobnym poziomie co w 2020 r., i świadczy o tym, że samorząd gminy utrzymuje tak bardzo postulowaną przez samych asystentów rodziny formę ich zatrudnienia.

Na zatrudnienie asystentów rodziny w 2021 r. gminy wydały ogółem 182 722 tys. zł (w 2020 r. – 165 130 tys. zł), co oznacza wzrost w stosunku do 2020 r. o 10,7%. Gminy z własnych środków wydatkowały na ten cel 169 969 tys. zł (153 832 tys. zł w 2020 r.), co oznacza wzrost o 10,5% w stosunku do 2020 r. Kwota ta stanowi 93,0% ogółu wydatków na ten cel w 2021 r. Pozostałe źródła finansowania wynagrodzeń asystentów rodziny stanowiły środki z funduszu pracy oraz fundusze unijne. W 2021 r. w ramach realizacji *Programu asystent rodziny na rok 2021* na dofinansowanie dodatku do wynagrodzenia dla asystentów rodziny, resort rodziny uruchomił środki z Funduszu Pracy na łączną kwotę 5,6 mln zł.

Tab. 1. Asystenci rodziny wg województw w latach 2018–2021

Województwo	Liczba asystentów rodziny w województwie					Liczba gmin w województwie	Procent gmin w województwie, w których zatrudniono asystenta rodziny			
	2018	2019	2020	2021	dynamika rok 2020 = 100		2018	2019	2020	2021
Dolnośląskie	288	301	294	295	100	169	96	98	95	95
Kujawsko-pomorskie	246	241	237	236	100	144	95	94	94	93
Lubelskie	252	248	235	236	100	213	91	90	87	87
Lubuskie	131	128	125	127	102	82	100	99	96	99
Łódzkie	238	249	241	237	98	177	88	86	85	84
Małopolskie	309	301	284	283	100	182	96	95	95	95
Mazowieckie	459	462	467	459	98	314	89	90	93	91
Opolskie	97	95	89	94	106	71	97	96	94	97
Podkarpackie	210	212	202	203	100	160	94	96	92	94
Podlaskie	124	136	126	110	87	118	66	71	67	62
Pomorskie	242	241	233	227	97	123	98	98	97	94
Śląskie	418	423	420	407	97	167	96	95	95	96
Świętokrzyskie	138	140	131	135	103	102	92	94	93	92
Warmińsko-mazurskie	171	175	170	180	106	116	95	97	96	97
Wielkopolskie	388	373	375	363	97	226	96	96	96	94
Zachodniopomorskie	209	209	195	194	99	113	97	97	98	96
POLSKA	3 920	3 934	3 824	3 786	99	2 477	93	93	92	91

Źródło: Opracowanie MRPIPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2018–2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Ponadto, od 2017 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329), zwanej dalej ustawą „Za życiem”, asystentom rodziny przypisana jest rola koordynatora w zakresie usług wsparcia oferowanego kobietom w ciąży oraz ich rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Działania podejmowane przez asystenta polegają przede wszystkim na opracowaniu wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należytym pomocy.

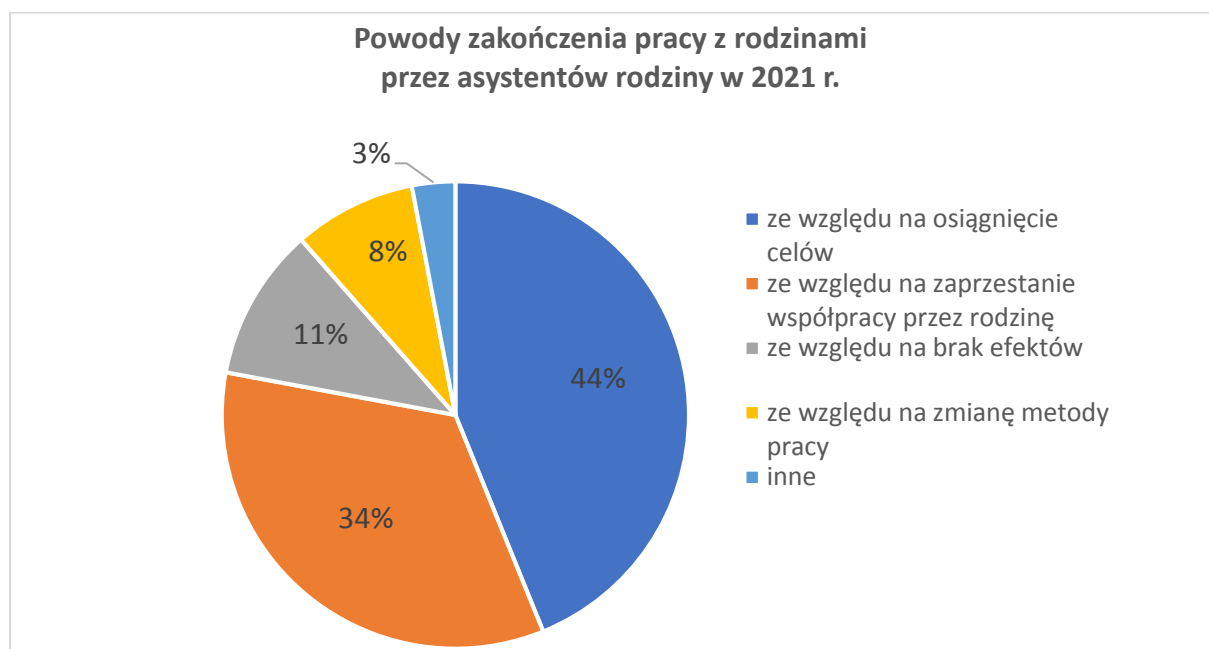
Zgodnie z danymi uzyskanymi ze sprawozdań wojewódzkich z realizacji *Programu asystent rodziny na rok 2021* liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach *Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”* w 2021 r. wyniosła 940, w tym liczba rodzin z kobietą, która jest w zagrożonej ciąży – 141.

Ogółem w 2021 r. w ramach realizacji ustawy z usług asystentów rodziny skorzystało 43 188 rodzin (w 2020 r. 41 906 rodzin), w tym 9 167 rodzin (tj. 21,2%) zobowiązanych zostało do współpracy z asystentem rodziny przez sąd. W stosunku do 2020 r. oznacza to wzrost o 16% liczby rodzin, do których sąd skierował asystenta rodziny (w 2020 r. było to 7 932 rodzin, co stanowiło 18,9% ogółu rodzin, z którymi pracował asystent). Na wzrost ten wpływ ma m.in. wprowadzenie ustawą z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. poz. 406), gwarancji pozwalającej zapobiec umieszczeniu dziecka

w pieczy jedynie z powodu ubóstwa rodziców. Użycie tego środka jest możliwe po wyczerpaniu wszystkich narzędzi wsparcia rodziny określonych w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) oraz w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, czyli także po wykorzystaniu pracy prowadzonej przez asystenta rodziny z rodziną. Z danych tych wynika także, że charakter problemów wychowawczych, z którymi zmagają się rodziny jest coraz bardziej złożony i coraz częściej to sąd właśnie korzysta z tego narzędzia.

Spośród 43 188 rodzin, z którymi asystenci rodziny prowadzili pracę w 2021 r., dla 13 293 rodzin (co stanowi 31% ogółu) współpraca ta zakończyła się w 2021 r., w tym w 5 831 przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów (44% rodzin).

Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w 2021 r. wyniósł 26 miesięcy, co oznacza wzrost w stosunku do 2020 r., kiedy czas ten wynosił przeciętnie 25 miesięcy. Skomplikowana i niejednokrotnie wyjątkowo złożona sytuacja rodzin skłania podmioty organizujące pracę z rodziną do wydłużania okresu pracy asystenta rodziny. Tym samym jej efekty widoczne są w wielu przypadkach w kolejnych latach.

Według stanu na ostatni dzień 2021 r. przeciętnie jeden asystent rodziny miał pod opieką, podobnie jak w 2020 r. – 9 rodzin. Taki stan utrzymuje się od kilku lat.

2. Placówki wsparcia dziennego

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, niejednokrotnie potrzebują pomocy w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania, itp. Ważną rolę w sferze pomocy w opiece i wychowaniu dzieci pełnią placówki wsparcia dziennego. Dostęp do tego narzędzia wsparcia rodziny powinien być na tyle szeroki, aby miejsce w nim znalazły nie tylko dzieci kierowane przez ośrodki pomocy społecznej, ale także dzieci, które przyprowadzają rodzice lub opiekunowie.

W 2021 r. na obszarze Polski działało 2 061 placówek wsparcia dziennego, co oznacza wzrost o 134 placówki w stosunku do 2020 r. (1 927), w tym 1 136 placówek prowadzonych było przez inny podmiot niż samorząd gminy.

W 2021 r. do gminnych placówek wsparcia dziennego uczęszczało 31 507 dzieci (w 2020 r. 32 007 dzieci).

W 2021 r. na prowadzenie placówek wsparcia dziennego samorządy gminne wydały ogółem 235 463 tys. zł (213 313 tys. zł w 2020 r.), co oznacza wzrost o 10,3% w stosunku do 2020 r., w tym na placówki wsparcia dziennego prowadzone przez inne podmioty niż gmina – 107 639 tys. zł (101 866 tys. zł w 2020 r.). Wydaje się, że stan liczebny placówek wsparcia dziennego i ilość korzystających z niej dzieci i tak jest stosunkowo wysoka wobec faktu, iż w trakcie 2020 i 2021 roku – z powodów epidemicznych – ich działalność była okresowo zawieszana albo ograniczana do pracy zdalnej.

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie: opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej, realizowanej przez wychowawców – pedagogów. W 2021 r. placówki typu opiekuńczego stanowiły 60% ogółu placówek wsparcia dziennego. Placówki specjalistyczne i pracy podwórkowej stanowiły odpowiednio 21% i 19% ogółu placówek.

Placówki wsparcia dziennego może także prowadzić samorząd powiatu. W 2021 r. działało 57 placówek wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym, w tym 29 placówek prowadzonych były przez podmiot inny niż samorząd powiatowy.

Wydatki poniesione przez powiaty w 2021 r. na funkcjonowanie ponadgminnych placówek wsparcia dziennego wyniosły 9 491 tys. zł, w tym na placówki prowadzone przez inny podmiot niż powiat wydano 2 858 tys. zł, co oznacza wzrost łącznych kosztów w stosunku do 2020 r., w którym wydano 8 798 tys. zł, w tym na placówki prowadzone przez inny podmiot niż samorząd powiatowy wydano w 2020 r. – 2 437 tys. zł.

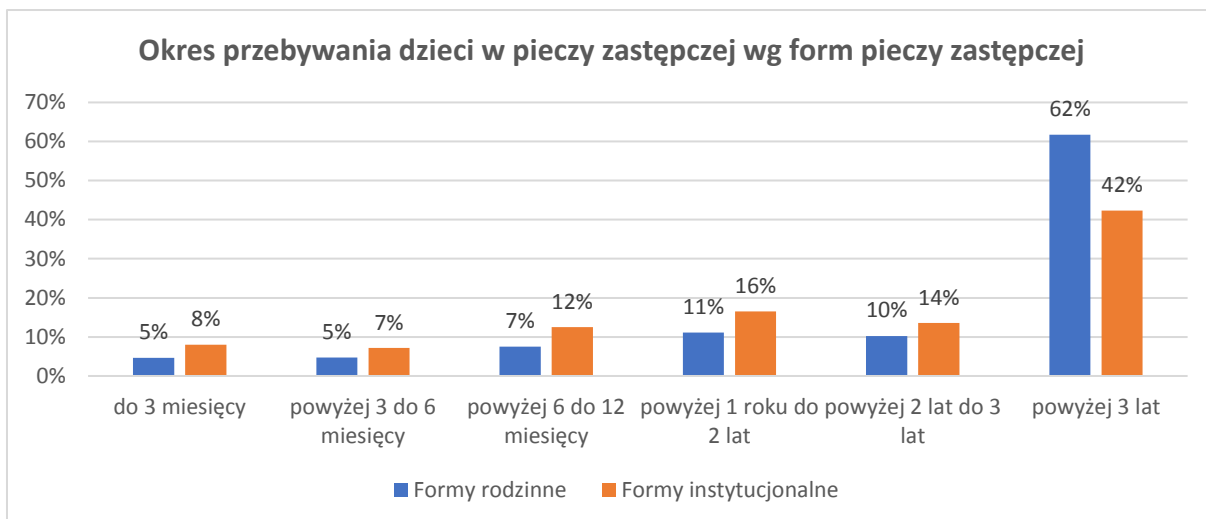
3. Rodziny wspierające

Rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może, przy współpracy asystenta rodziny, zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi. Rodzina wspierająca pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

W 2021 r. funkcjonowało 59 rodzin wspierających, z tego 14 rodzin wspierających prowadziło pracę nie dłużej niż 3 miesiące, 33 – nie dłużej niż 12 miesięcy. W 12 przypadkach wskazano, że rodziny wspierające prowadziły pracę dłużej niż rok. W 2021 r. z pomocy rodzin wspierających korzystało 65 rodzin.

III. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej

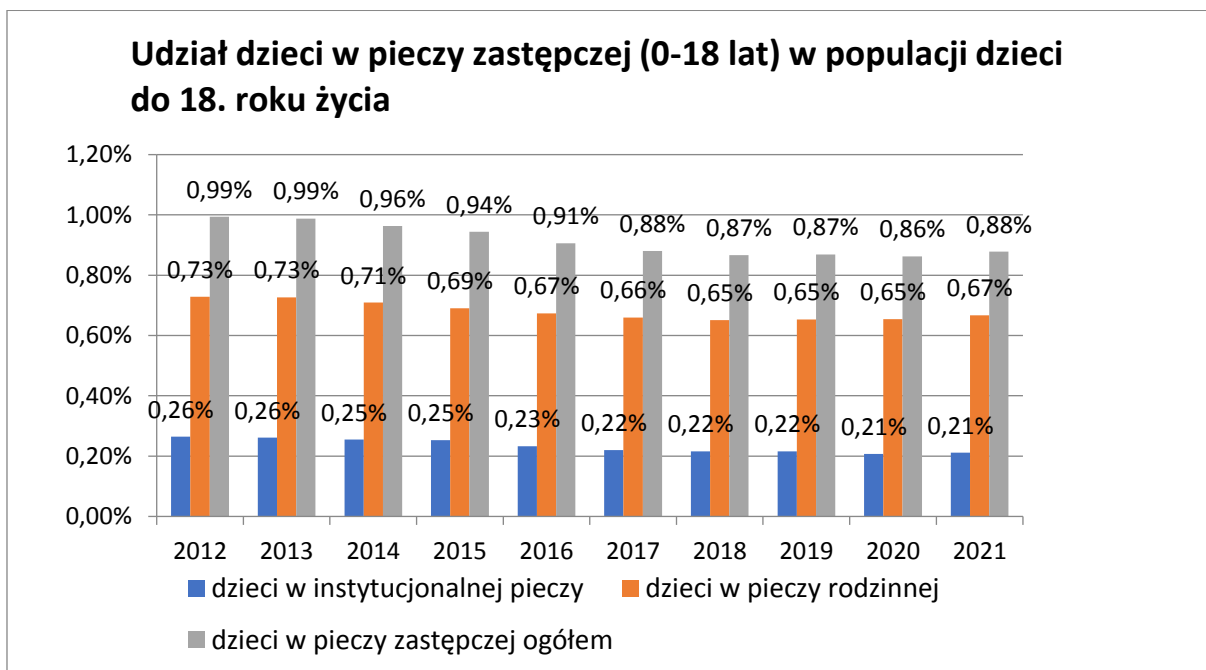
Oprócz działań o charakterze profilaktycznym, mających na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, w obszarze wsparcia rodziny prowadzone są działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Piecza zastępcza powinna mieć charakter jedynie okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Jednak należy podkreślić, że zdarzają się sytuacje, w których dobro dziecka wymaga utrzymywania tej formy opieki aż do pełnoletności, wówczas w istocie dochodzi do opieki długoterminowej.

Na podstawie postanowienia sądu dziecko może zostać umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2021 r. wyniosła ogółem 72 941, wobec 72 063 w 2020 r. (wzrost o 1,2%). Struktura według form umieszczenia dzieci w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej, zobrazowana na poniższym wykresie, potwierdza utrzymanie pożądanej przewagi formy rodzinnej nad instytucjonalną. W 2021 r. wskaźnik deinstytucjonalizacji wyniósł 78%.

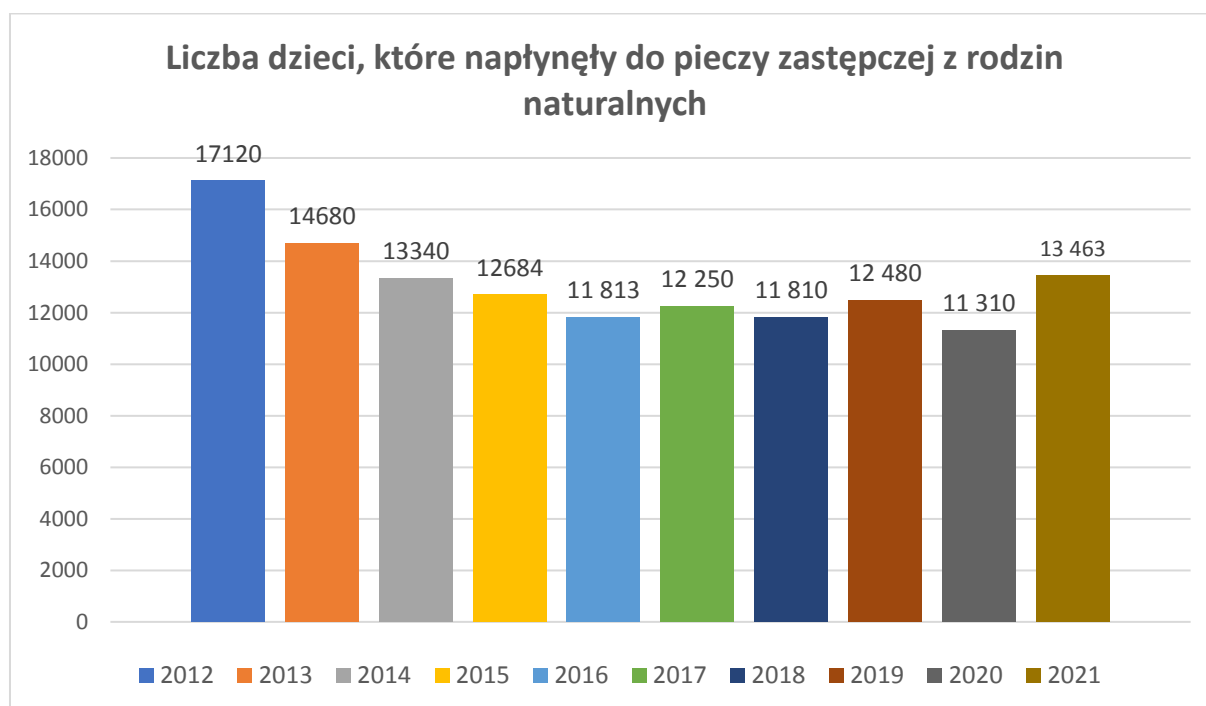
Odsetek dzieci (0–18 lat), umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci w przedziale do 18. roku życia wzrósł nieznacznie w 2021 r. o 0,02 pkt procentowego i osiągnął poziom 0,88%.

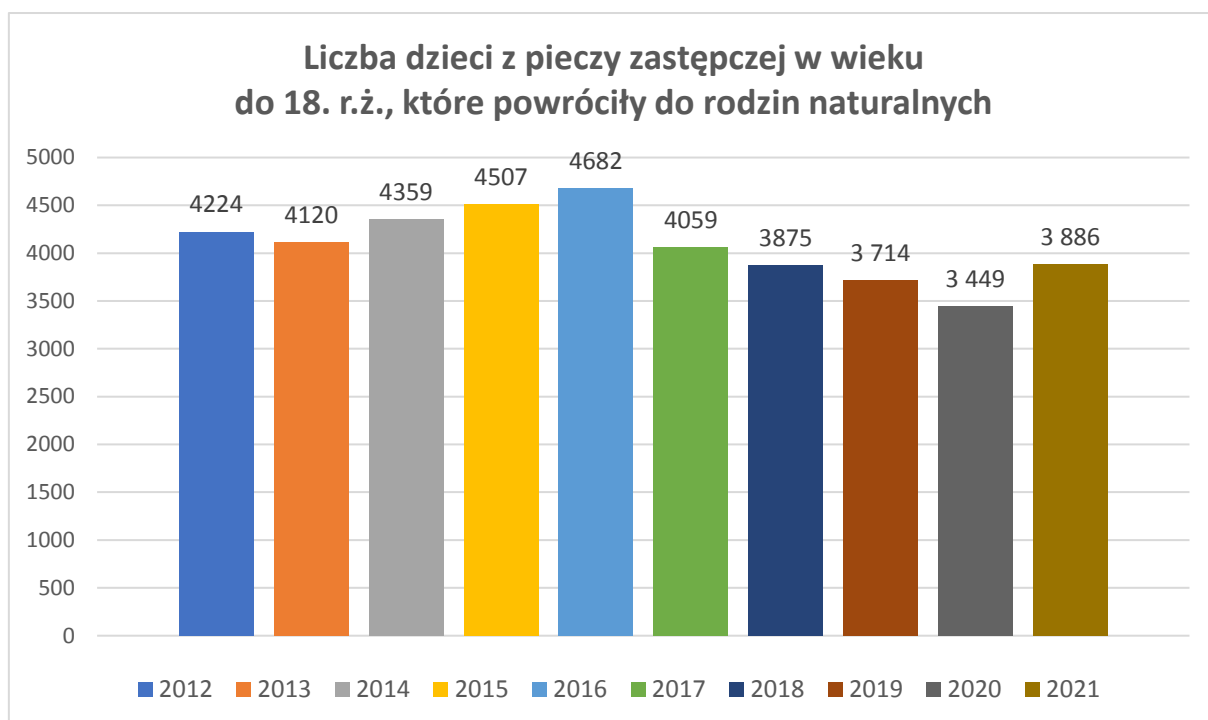
Tab. 2. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2020=100
Ogółem:	76 503	74 757	73 129	72 339	72 450	72 063	72 941	101,22
Rodzinna piecza zastępcza	56 986	56 544	55 721	55 288	55 458	55 772	56 656	101,59
% udział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (wskaźnik deinstytucjonalizacji)	74%	76%	76%	76%	77%	77%	78%	x
Instytucjonalna piecza zastępcza	19 517	18 213	17 408	17051	16 992	16 291	16 285	99,96
% udział dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	26%	24%	24%	24%	23%	23%	22%	x

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015 – 2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

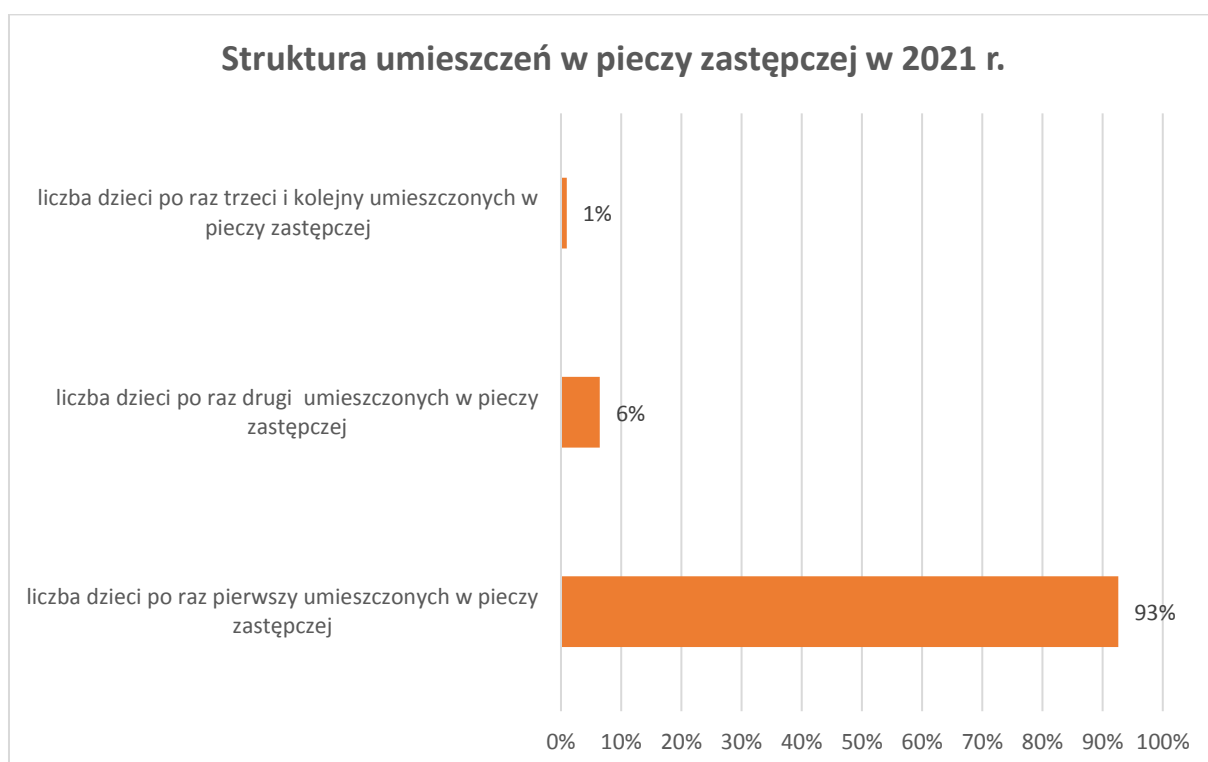
W 2021 r. z rodzin naturalnych do rodzinnych form pieczy zastępczej skierowanych zostało 8 963 dzieci (wobec 7 602 dzieci w 2020 r.), natomiast do form instytucjonalnych 4 500 dzieci (wobec 3 708 dzieci w 2020 r.).

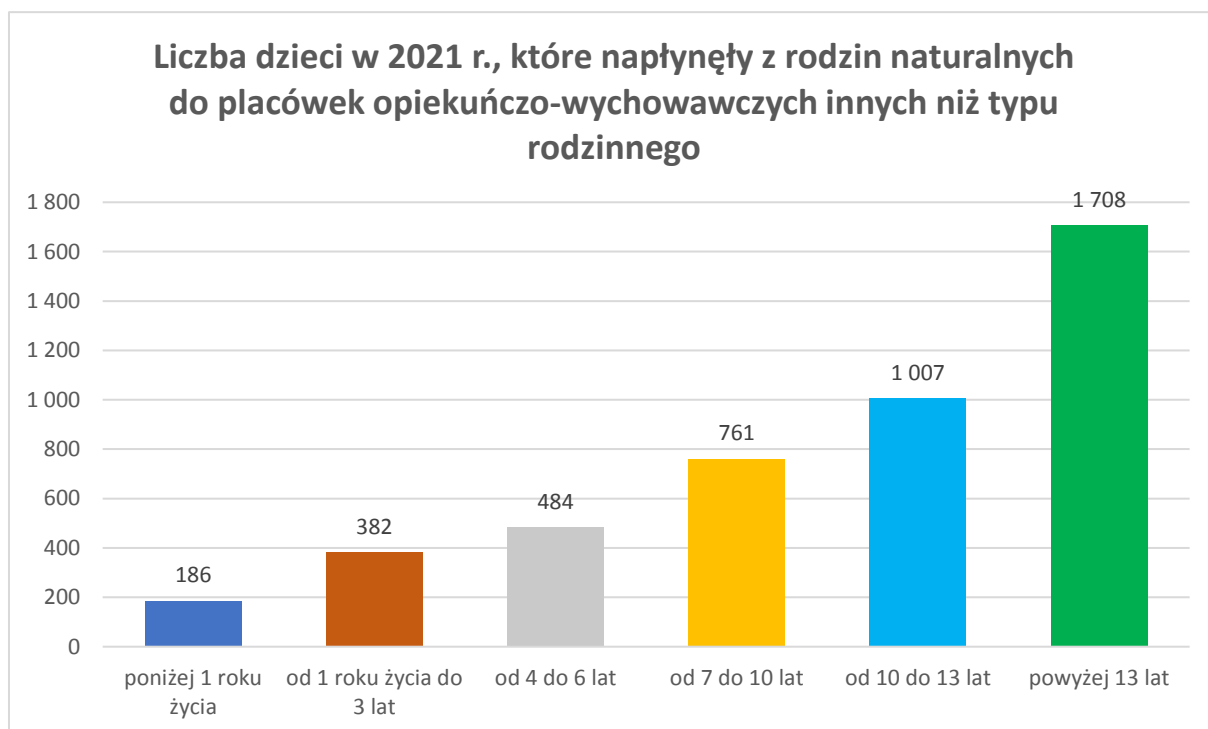

Jak prezentują powyższe dane w 2021 r. napłynęło do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych 13 463 dzieci, tj. o 2 153 dzieci więcej niż w roku poprzednim. W przypadku liczby dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych, można zaobserwować jej wzrost (o 437 dzieci) w stosunku do 2020 r. Wzrost w 2021 r. liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej prawdopodobnie był spowodowany odmrożeniem działania sądów rodzinnych, które w okresie zaostrej pandemii COVID-19 działały w specjalnym trybie.

Strukturę umieszczeń w pieczy zastępczej w 2021 r. obrazuje poniższy wykres. Warto podkreślić, że 93% ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej stanowią dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej po raz pierwszy.

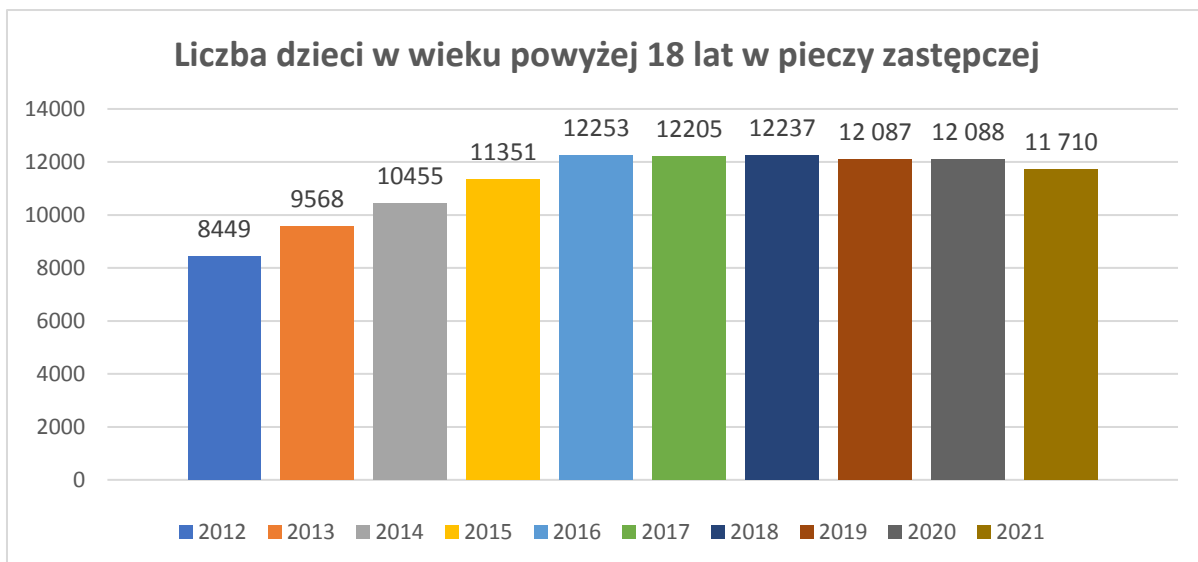

Poniższy wykres przedstawia liczbę dzieci w 2021 r. w podziale na wiek, które napłynęły z rodzin naturalnych do placówek opiekuńczo-wychowawczych, z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. W 2021 r. łączna liczba ww. dzieci wyniosła 4 528, z kolei w 2020 r. – 4 191. Dane te wskazują zatem na wzrost o 8,0% liczby dzieci, skierowanych z rodzin naturalnych do placówek opiekuńczo-wychowawczych (z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego) w porównaniu do 2020 r. W dalszym ciągu niepokoi fakt umieszczania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieci młodszych.

W świetle przepisów ustawy pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25. roku życia, pod warunkiem, że pobiera naukę (art. 37 ust. 2 ustawy).

Należy zauważyć, że w zestawieniach statystycznych dotyczących liczby podopiecznych w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej ogółem uwzględniane są także osoby, które ukończyły już 18. rok życia i nadal przebywają w pieczy zastępczej. Na koniec 2021 r. w pieczy zastępczej przebywało 11 710 osób, które ukończyły 18. rok życia i kontynuowały naukę. Mając powyższe na uwadze, wart odnotowania jest fakt, że 31 grudnia 2021 r. w pieczy zastępczej przebywało 61 231 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że aż 16,1% ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia. Zjawisko to ilustruje poniższy wykres.

Szczegółowe dane na temat podmiotów pieczy zastępczej i liczby umieszczonych w nich dzieci w ujęciu wieloletnim prezentuje Aneks do niniejszej Informacji.

1. Rodzinna piecza zastępcza

a) Struktura

System rodzinnej pieczy zastępczej obrazuje poniższy schemat:

W 2021 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 56 656 dzieci umieszczonych w 36 865 podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej. Oznacza to utrzymanie liczby podmiotów na poziomie zbliżonym do 2020 r. (36 839 podmiotów).

Liczba rodzin zastępczych w 2021 r. wyniosła 36 131. Zatem zaobserwować można nieznaczny spadek liczby rodzin (spadek o 6 rodzin) w stosunku do 2020 r. Największy spadek w 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego (tj. o 0,7%) dotyczył liczby rodzin zastępczych zawodowych. Natomiast liczba rodzin zastępczych niezawodowych spadła o 0,4% w stosunku

do 2020 r. Rodziny zastępcze stanowiły 98% ogólnej liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, a pozostałe 2%, w liczbie 734, to rodzinne domy dziecka, których liczba w stosunku do 2020 r. wzrosła o 5%.

Tab. 3. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika
								2020 = 100
Ogółem	38 847	38 459	37 877	37 252	36 832	36 838	36 865	100,07
rodziny zastępcze spokrewnione	24 785	24 459	23 995	23 544	23 221	23 290	23 205	99,64
rodziny zastępcze niezawodowe	11 549	11 395	11 228	10 969	10 776	10 689	10 784	100,89
rodziny zastępcze zawodowe	2 025	2 071	2 086	2 126	2 167	2 157	2 142	99,30
rodzinne domy dziecka	488	534	568	613	668	702	734	104,56

Źródło: Opracowanie MRIPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Tab. 4. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej wg województw

LP.	Województwo	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	Ogółem
1	Dolnośląskie	2 651	1 064	145	83	3 943
2	Kujawsko-pomorskie	1 351	685	133	49	2 218
3	Lubelskie	1 131	480	89	24	1 724
4	Lubuskie	838	396	80	13	1 327
5	Łódzkie	1 861	789	160	54	2 864
6	Małopolskie	1 203	586	190	24	2 003
7	Mazowieckie	2 630	1 223	165	74	4 092
8	Opolskie	635	306	61	23	1 025
9	Podkarpackie	660	402	81	14	1 157
10	Podlaskie	613	249	51	13	926
11	Pomorskie	1 438	658	208	107	2 411
12	Śląskie	3 070	1 479	279	95	4 923
13	Świętokrzyskie	684	271	29	12	996
14	Warmińsko-mazurskie	1 095	531	127	35	1 788
15	Wielkopolskie	1 827	1 041	239	37	3 144
16	Zachodniopomorskie	1 518	624	105	77	2 324
	RAZEM	23 205	10 784	2 142	734	36 865

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2021 r.).

Tab. 5. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w latach 2015–2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika
								2020 = 100
Ogółem	56 986	56 544	55 721	55 288	55 458	55 772	56 656	101,6
rodziny zastępcze spokrewnione	31 951	31 647	30 816	30 185	29 868	29 877	30 092	100,7
rodziny zastępcze niezawodowe	15 486	15 268	14 838	14 528	14 287	14 232	14 397	101,2
rodziny zastępcze zawodowe	6 371	6 270	6 355	6 572	6 817	6 874	7 006	101,9
rodzinne domy dziecka	3 178	3 359	3 712	4 003	4 486	4 789	5 161	107,8

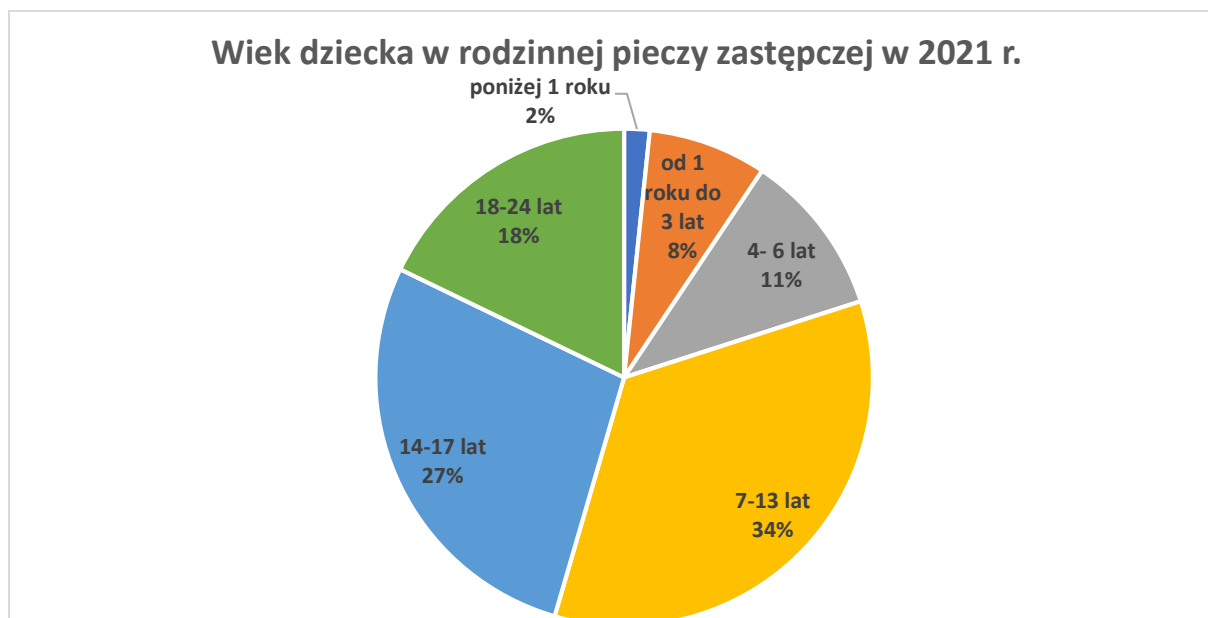
Zródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Tab. 6. Liczba dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020–2021 wg województw

Lp.	Województwo	Rodziny zastępcze spokrewnione			Rodziny zastępcze niezawodowe			Rodziny zastępcze zawodowe			Rodzinne domy dziecka			Ogółem		
		2020	2021	dynamika rok 2020=100	2020	2021	dynamika rok 2020=100	2020	2021	dynamika rok 2020=100	2020	2021	dynamika rok 2020=100	2020	2021	dynamika rok 2020=100
1	Dolnośląskie	3 382	3 451	102	1 341	1 407	105	465	511	110	540	592	110	5 728	5 961	104
2	Kujawsko-pomorskie	1 683	1 773	105	867	899	104	435	433	100	337	326	97	3 322	3 431	103
3	Lubelskie	1 481	1 509	102	645	667	103	311	317	102	146	184	126	2 583	2 677	104
4	Lubuskie	1 095	1 081	99	509	540	106	315	314	100	106	104	98	2 025	2 039	101
5	Łódzkie	2 505	2 471	99	1 025	985	96	414	404	98	295	333	113	4 239	4 193	99
6	Małopolskie	1 555	1 573	101	755	778	103	461	454	98	151	158	105	2 922	2 963	101
7	Mazowieckie	3 396	3 386	100	1 561	1 572	101	521	564	108	426	515	121	5 904	6 037	102
8	Opolskie	748	798	107	422	405	96	191	204	107	133	152	114	1 494	1 559	104
9	Podkarpackie	889	870	98	575	582	101	258	251	97	68	83	122	1 790	1 786	100
10	Podlaskie	801	830	104	338	337	100	187	176	94	93	102	110	1 419	1 445	102
11	Pomorskie	1 872	1 875	100	922	929	101	559	596	107	792	826	104	4 145	4 226	102
12	Śląskie	3 935	3 840	98	1 919	1 931	101	1 041	1 061	102	640	640	100	7 535	7 472	99
13	Świętokrzyskie	883	895	101	362	354	98	100	101	101	82	74	90	1 427	1 424	100
14	Warmińsko-mazurskie	1 390	1 412	102	733	708	97	416	434	104	249	252	101	2 788	2 806	101
15	Wielkopolskie	2 306	2 405	104	1 417	1 451	102	786	783	100	207	236	114	4 716	4 875	103
16	Zachodniopomorskie	1 956	1 923	98	841	852	101	414	403	97	524	584	111	3 735	3 762	101
-	RAZEM	29 877	30 092	101	14 232	14 397	101	6 874	7 006	102	4 789	5 161	108	55 772	56 656	102

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2019–2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej na dzień 31 grudnia 2021 r. wskazuje, że w 2021 r. w stosunku do 2020 r., nastąpił wzrost liczby dzieci umieszczonych we wszystkich formach rodzinnej pieczy zastępczej, zarówno w rodzinach zastępczych zawodowych (o 1,9%), w rodzinnych domach dziecka (o 7,8%), rodzinach spokrewnionych (o 0,7%) i rodzinach niezawodowych (o 1,2%).

Struktura wiekowa dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej wskazuje, że najliczniej reprezentowana jest nadal grupa wiekowa 7–13 lat (19 529 dzieci) i tu odnotować należy nieznaczny wzrost w porównaniu do 2020 r. – 19 444 dzieci. Lekki spadek nastąpił w grupie pełnoletnich wychowanków w grupie wiekowej 18–24 lat (10 106 osób). W 2020 r. grupa ta liczyła 10 240 osoby.

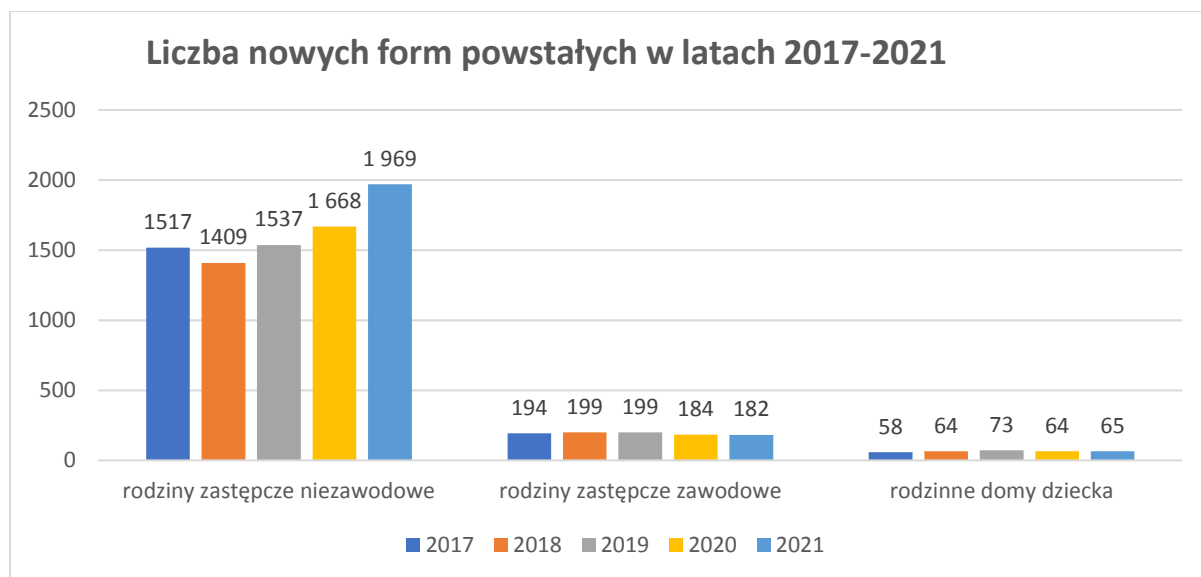
Zgodnie z danymi statystycznymi w 2021 r. z rodzinnych form pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 2 266 dzieci, natomiast przysposobionych zostało 1 347 wychowanków. Liczba dzieci, które w 2021 r. powróciły do swoich rodzin naturalnych, wzrosła w porównaniu do 2020 r. (2 034 dzieci).

W 2021 r. 4 067 pełnoletnich osób opuściło rodzinne formy pieczy zastępczej. Pełnoletni wychowankowie pieczy rodzinnej w 79% przypadków założyli własne gospodarstwa domowe (3 187 osób), co należy uznać za bardzo dobry wynik. Spośród osób pełnoletnich, które opuściły rodziny zastępcze w 2021 r., do rodzin naturalnych powróciło 143 osób, natomiast spośród osób pełnoletnich, które opuściły rodzinne domy dziecka, do rodzin naturalnych powróciło 23 osoby. Grupa 10 106 wychowanków w wieku 18–24 lata po osiągnięciu pełnoletniości pozostaje w dotychczasowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.

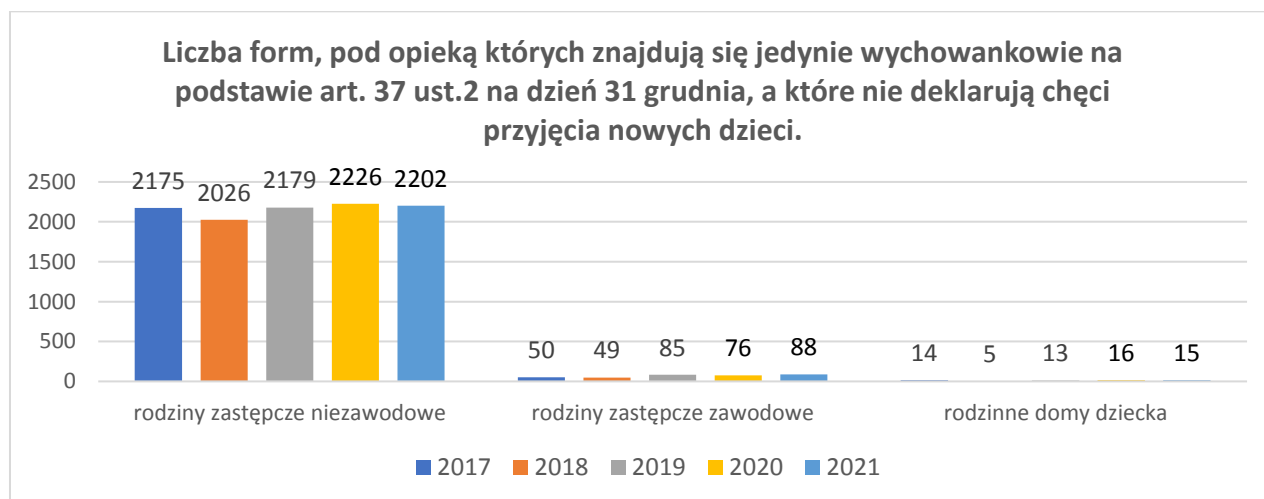
Na koniec 2021 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 168 małoletnich matek.

Zaobserwowano wzrost liczby nowopowstałych form rodzinnej pieczy zastępczej z 1 916 w 2020 r. do 2 216 w 2021 r. (wzrost o 15,7%). Wzrost ten wynika ze wzrostu liczby nowopowstałych rodzin niezawodowych (w 2020 r. – 1 668, w 2021 r. – 1 969). Utrzymała się liczba nowopowstałych rodzinnych domów dziecka (w 2020 r. – 64, w 2021 r. – 65) i nowopowstałych rodzin zastępczych zawodowych (w 2020 r. – 184, w 2021 r. – 182). Wzrost rodzin niezawodowych jest zjawiskiem bardzo pozytywnym, wskazuje bowiem na wzrost zainteresowania pieczą zastępczą jako formą opieki nad dzieckiem wymagającym wsparcia.

W latach 2017–2021 struktura nowopowstałych form rodzinnych prezentowała się następująco:

Istotnym wskaźnikiem, mającym wpływ na podaż miejsc w rodzinach zastępczych i placówkach typu rodzinnego, jest liczba takich form, które nie deklarują chęci przyjęcia nowych dzieci, a w których wychowankowie przebywają wyłącznie na podstawie art. 37 ust. 2 ustawy, czyli są to osoby pełnoletnie, w tym legitymujące się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, uczące się w szkole, na uczelni, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego, bądź też na kursach – w przypadku osób niepełnosprawnych.

b) Wsparcie rodzin zastępczych – organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

We wspieraniu rodzin zastępczych w codziennych obowiązkach kluczową rolę pełni koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zatrudniony przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2021 r. pod opieką 1 788 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej znalazło się 27 419 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, tj. niemal 75% ogółu podmiotów

rodziny pieczy zastępczej. Pozytywnie należy ocenić wzrost liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do 2020 r.

W 2021 r. rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka udzielono 143 966 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Jest to ponad 13-procentowy wzrost w stosunku do 2020 r. (127 010 porad).

Tab. 7. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2021

Województwo	Liczba powiatów	Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej							
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika rok 2020 = 100
Dolnośląskie	30	163	164	178	183	185	184	177	96
Kujawsko-	23	79	81	81	77	78	80	86	108
Lubelskie	24	64	70	69	71	71	69	72	104
Lubuskie	14	62	72	72	71	76	77	78	101
Łódzkie	24	109	119	110	98	112	126	116	92
Małopolskie	22	91	90	84	92	81	94	101	107
Mazowieckie	42	175	182	193	210	217	211	219	104
Opolskie	12	35	34	35	39	42	43	46	107
Podkarpackie	25	70	73	76	75	72	71	71	100
Podlaskie	17	47	44	48	50	51	47	46	98
Pomorskie	20	121	123	119	121	126	115	127	110
Śląskie	36	198	198	199	234	231	226	224	99
Świętokrzyskie	14	53	60	65	61	59	60	59	98
Warmińsko-mazurskie	21	95	95	97	97	98	98	97	99
Wielkopolskie	35	141	147	198	162	159	163	163	100
Zachodniopomorskie	21	94	91	101	100	99	102	106	104
Ogółem	380	1 597	1 643	1 725	1 741	1 757	1 766	1 788	101

Zródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

c) Świadczenia dla rodzin zastępczych

Wysokość świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej jest zróżnicowana ze względu na to, czy jest to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa lub rodzinny dom dziecka. Na dzieci o specjalnych potrzebach opiekuńczo-wychowawczych przysługują dodatki do świadczeń.

Dane o wydatkach na świadczenia przysługujące rodzinom zastępczym w latach 2015–2021 zostały przedstawione w poniższych tabelach:

Tab. 8. Wydatki na świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2021

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)							
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika rok 2020 = 100

1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w spokrewnionej rodzinie zastępczej	265 454	260 963	256 858	257 066	255 500	254 662	265 225	104
2.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka	301 665	299 749	298 775	309 965	320 391	329 045	395 009	120
3.	Dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	12 235	12 608	12 934	14 045	15 075	15 790	16 681	106
4.	Dodatek na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969)	16	11	10	11	7	5	23	446
5.	Razem	579 370	573 331	568 578	581 088	590 973	599 503	676 938	113

Źródło: Opracowanie MRIPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2021.

Tab. 9. Inne świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2021

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)							Dynamika Rok 2020 = 100
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
1.	Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	6 978	5 853	6 570	6 293	7 061	6 195	7 582	122
2.	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	1 741	1 441	1 241	1 323	1 657	1 591	1 740	109
3.	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	3 363	3 426	3 397	3 847	4 142	3 123	3 500	112
4.	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	13 995	15 384	15 988	17 894	19 931	22 964	26 011	113
5.	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	878	1 012	1 447	1 363	1 724	1 205	1 376	114

6.	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu	696	676	828	1 082	1 124	1 031	1 261	122
7.	Środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	312	491	521	463	556	547	732	134
8.	Razem	27 963	28 282	29 993	32 265	36 195	36 657	42 202	115

Zródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2021.

W 2021 r. kontynuowano wypłatę dodatków wychowawczych oraz dodatków do zryczałtowanej kwoty. Korzystało z nich ponad 46,4 tys. dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, 1,3 tys. dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz 13 tys. dzieci, które są umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych.

W 2021 r. na realizację dodatków wychowawczych, dodatków do zryczałtowanej kwoty i dodatków w wysokości świadczenia wychowawczego (wraz z kosztami obsługi) wydatkowano łącznie 364 104,3 tys. zł. Wydatki na dodatki wychowawcze wyniosły 277 515,6 tys. zł, a na dodatki do zryczałtowanej kwoty i dodatki w wysokości świadczenia wychowawczego (wraz z kosztami obsługi) wydatkowano 86 588,7 tys. zł.

Na realizację świadczenia „Dobry start” dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej wydatkowano 7 507 tys. zł (bez kosztów obsługi).

Tab. 10. Wydatki na wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka i wydatki na ten cel w latach 2015–2021

Lp.	Rodzaj wynagrodzenia	Wydatki (w tys. zł)							Dynamik a rok 2020 = 100
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
		w tys. zł							
1.	Wynagrodzenia dla rodziny zastępczej zawodowej	68 975	71 384	73 660	78 441	82 866	91 503	99 129	108
1.1.	za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	45 608	48 617	51 369	56 226	60 903	68 065	73 244	108
1.1.1	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej	357	291	425	501	667	564	926	164
1.2.	za okres pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego	23 367	22 767	22 290	22 215	21 964	23 437	25 885	110

1.2.1	dodatek dla rodziny, w której przebywa przez okres dłuższy niż 10 dni w miesiącu kalendarzowym więcej niż troje dzieci lub co najmniej jedno dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	1 726	1 575	1 715	2 037	2 005	1 977	2 255	114
2.	Wynagrodzenie dla osób prowadzących rodzinny dom dziecka	17 859	20 133	22 126	27 561	27 920	35 751	36 584	102
2.1	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej	289	195	75	231	410	627	466	74
3.	Wynagrodzenie dla zleceniobiorców oraz osób zatrudnionych w rodzinnym domu dziecka, z tytułu:	5 484	6 371	8 269	9 929	11 740	15 591	18 572	119
3.1	umowy o pracę	282	381	475	678	585	691	897	130
3.2	umowy o świadczenie usług	5 202	6 328	8 102	9 225	11 179	15 335	18 432	120
4.	Wynagrodzenie dla zleceniobiorców oraz osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, z tytułu:	5 221	5 381	6 598	8 311	10 604	13 965	16 140	116
4.1	umowy o pracę	157	204	268	492	420	518	1 083	209
4.2	umowy o świadczenie usług	5 064	5 536	6 755	8 218	10 622	13 838	15 984	116

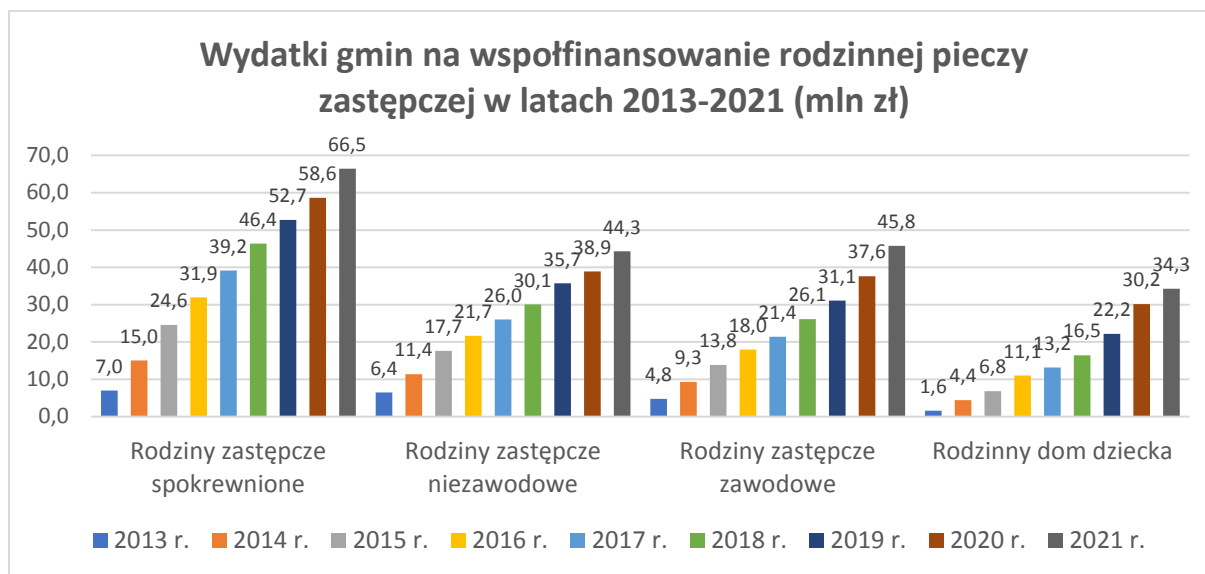
Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2021.

Osoby prowadzące zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują za swoją pracę wynagrodzenie, które obejmuje również czas pozostawania w gotowości do świadczenia pracy. Zgodnie z ustawą osoby te mają prawo do wypoczynku od sprawowania opieki w wymiarze 30 dni kalendarzowych rocznie. Zaobserwować można ok. 8-procentowy wzrost wydatków na wynagrodzenia w rodzinach zastępczych zawodowych i 2-procentowy – w rodzinnych domach dziecka. Największy wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń obserwuje się w wynagrodzeniach osób do pomocy w opiece nad dzieckiem i przy pracach gospodarczych (nawet o 19% w rodzinnych domach dziecka).

Biorąc pod uwagę wydatki jednostek samorządu terytorialnego poziomu powiatowego na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, łącznie z wynagrodzeniami, średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej wynosił w 2021 r. – 1 237 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 4,2% (w 2020 r. 1 180 zł), przy czym w rodzinie zastępczej zawodowej i rodzinnym domu dziecka – 2 549 zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 5,1% (w 2020 r. 2 426 zł). Powyższe kwoty nie zawierają kosztów wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej m.in. kosztów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Wraz z wejściem w życie ustawy, z dniem 1 stycznia 2012 r., gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci – mieszkańców danej gminy – według zasady: 10% kosztów w pierwszym roku pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, 30% – w drugim roku

pobytu dziecka w pieczy zastępczej i 50% – w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2013–2021.

W 2021 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej wyniosły 190 985 tys. zł i były o 25 488 tys. zł, tj. o 15,4% wyższe niż w 2020 r. Wkład poniesiony przez gminy stanowił 22,7% ogółu wydatków na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz na wynagrodzenia dla osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w 2021 r. (w 2020 r. – 20,9%).

d) Rekrutacja i dobór kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej

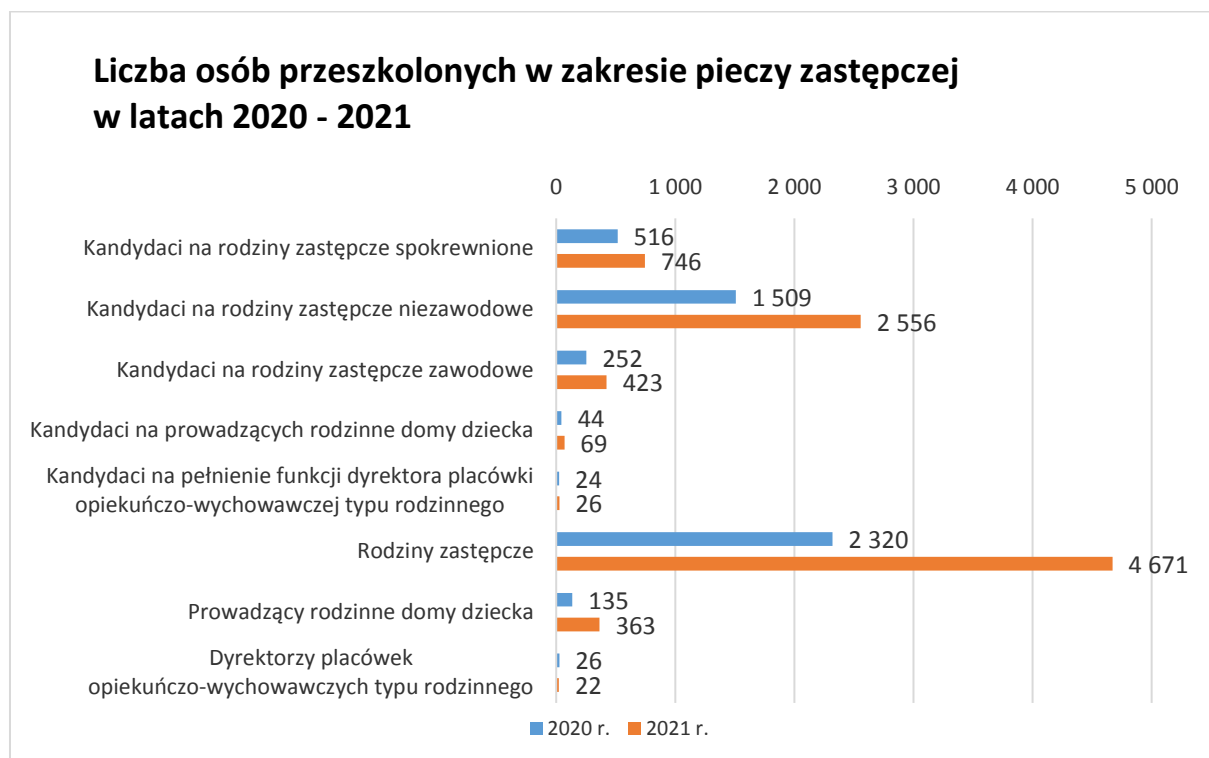
Rekrutacja i dobór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej dokonywane są w oparciu o procedury określone w ustawie. Jest to zadanie własne powiatu. Ustawa szczegółowo określa wymagania, które musi spełniać osoba, która chciałaby pełnić funkcję rodziny zastępczej. Należy jednak w tym miejscu podkreślić, że ostateczną decyzję w tej sprawie podejmuje każdorazowo sąd opiekuńczy powierzając kandydatom pieczę zastępczą nad dzieckiem.

e) Szkolenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka

Szkolenia rodzin zastępczych stanowią jeden z istotnych elementów systemu rodzinnej pieczy zastępczej. Bez dobrego przygotowania merytorycznego i praktycznego niejednokrotnie rodziny zastępcze nie byłyby w stanie podolać trudom rodzicielstwa zastępczego. Jest ono przeprowadzane na podstawie programów szkoleniowych dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, zatwierdzonych decyzją Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

W 2021 r. Minister Rodziny i Polityki Społecznej wydał 16 decyzji zatwierdzających w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej. W roku sprawozdawczym 2021 przeszkolono 8 876 osób (w 2020 r. – 4 826), tj. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnych domów dziecka lub do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, a także funkcjonujące rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Wcześniejszy spadek w przeważającej części

niewątpliwie wynikał z faktu zakazu szkoleń w formie stacjonarnej z powodu epidemii COVID-19. W 2021 r., dzięki m.in. wydawanym na bieżąco przez resort rodziny zgodom na szkolenia w formie zdalnej sytuacja zdaje się stabilizować.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2020–2021.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

a) Struktura

Zgodnie z przepisami ustawy instytucjonalne formy pieczy zastępczej zobowiązane są zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Celem ich działania jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Ustawa wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych.

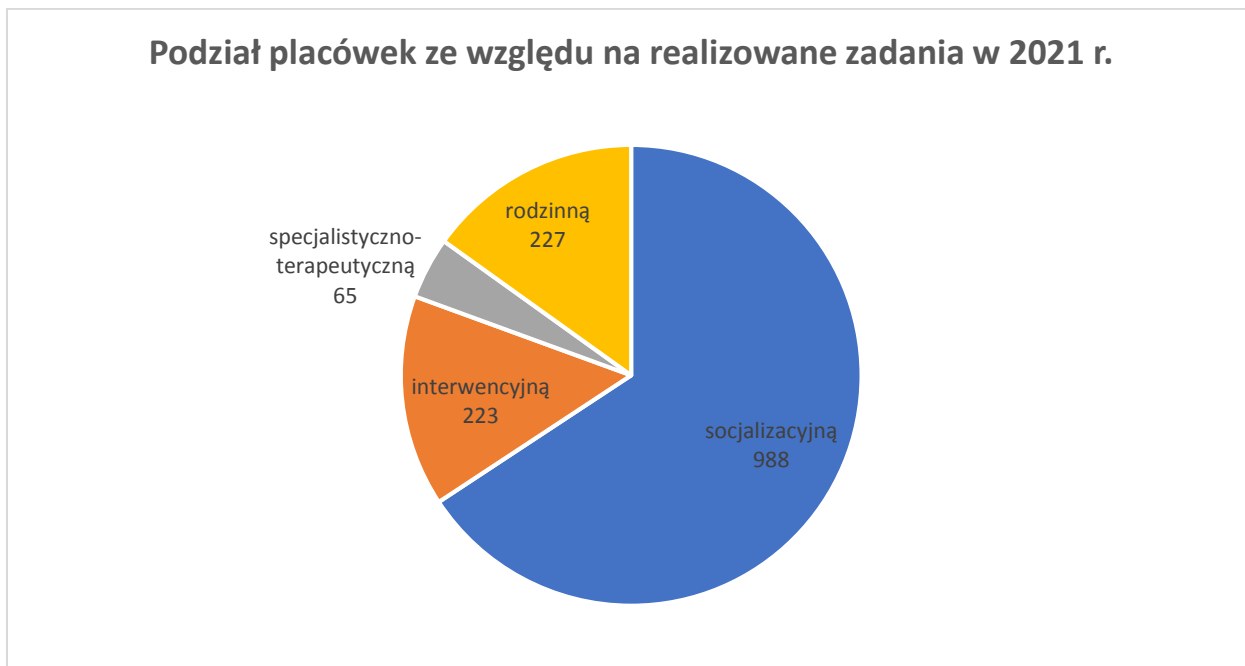
Obecnie obowiązujące regulacje pozwalają na umieszczanie w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, co do zasady wyłącznie dzieci powyżej 10. roku życia. Umieszczenie w nich dziecka poniżej 10. roku życia jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Zmiany w tym zakresie były wprowadzane sukcesywnie w kolejnych latach tak, aby z dniem 1 stycznia 2020 r. wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie był niższy niż 10 lat.

Ustawa wprowadziła także okres przejściowy dochodzenia do standardu liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, funkcjonujących przed dniem 1 stycznia 2012 r. Placówki te od dnia 2 stycznia 2021 r. powinny były uzyskać standard 14-osobowy.

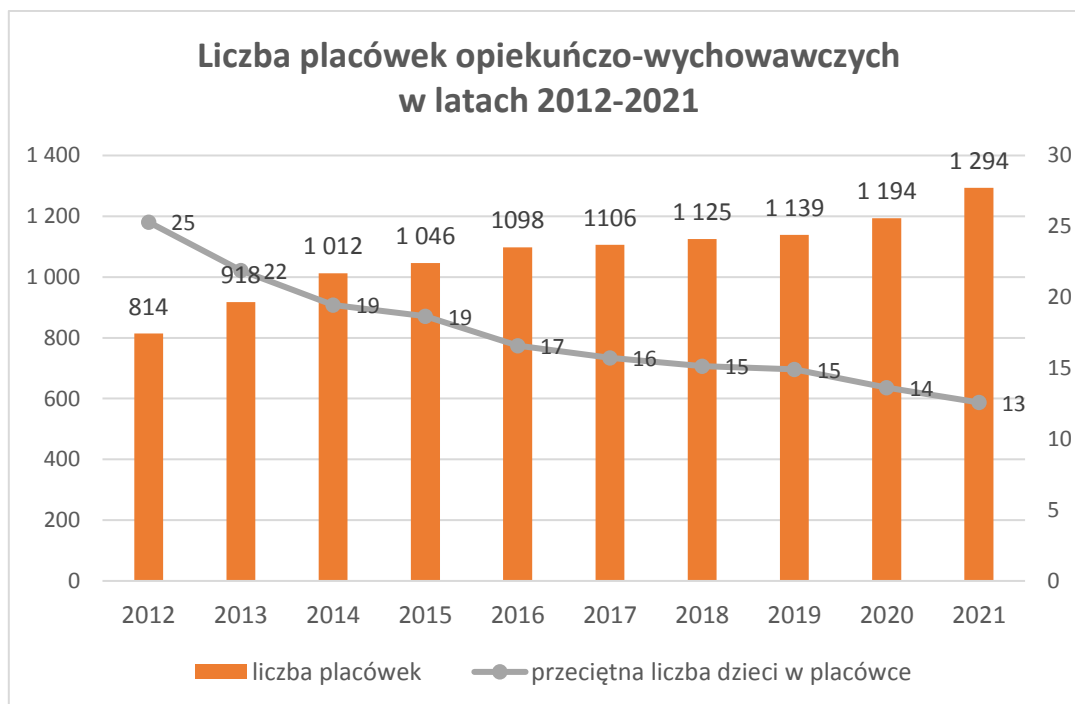
Przez wskazanie w ustawie terminów etapowego zmniejszania liczby wychowanków placówek i podwyższania ich granicy wieku samorządy terytorialne mogły się do wprowadzanych zmian odpowiednio przygotować, zarówno organizacyjnie, jak i finansowo.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. na terenie Polski działały 1 294 placówki opiekuńczo-wychowawcze, co oznacza zwiększenie liczby placówek w stosunku do 2020 r. o 100.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w 2021 (stan na dzień 31 grudnia 2021 r.). Dane nie sumują się, ponieważ jedna jednostka organizacyjna może pełnić funkcje kilku placówek opiekuńczo-wychowawczych.

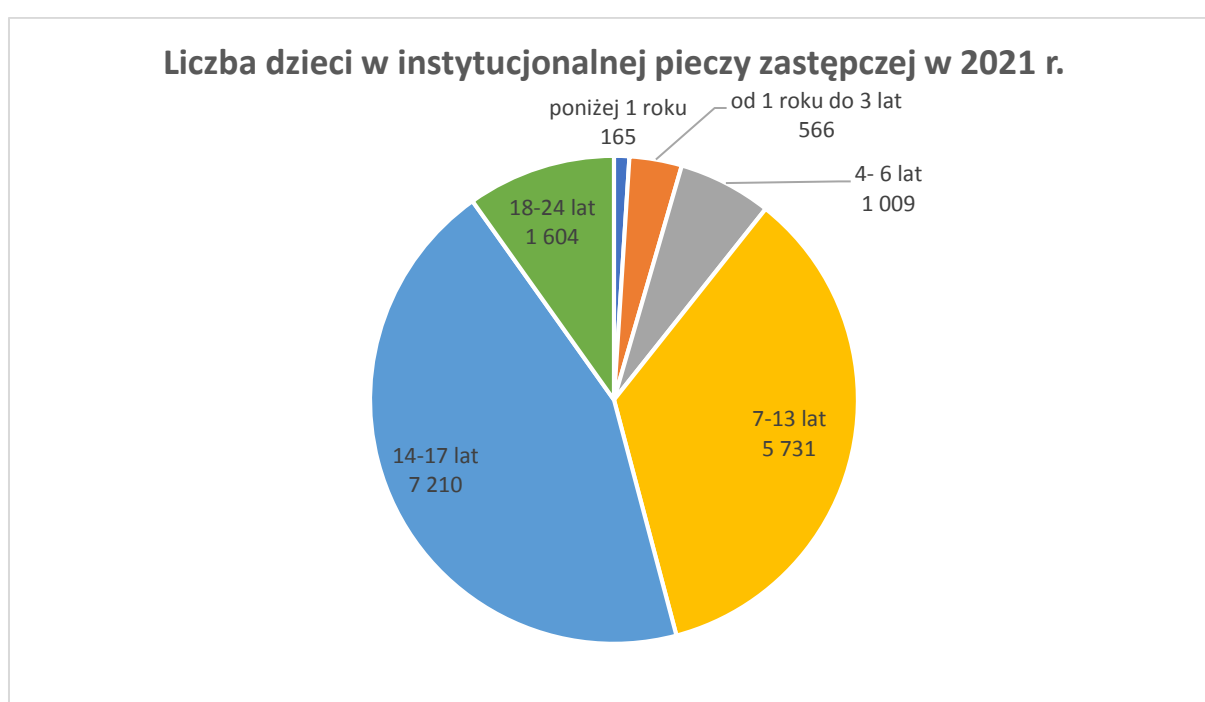
Kolejny wykres obrazuje przeciętną liczbę wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, która na koniec 2021 r. obniżyła się do poziomu – 13 wychowanków.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2012–2021.

Na dzień 1 stycznia 2021 r. – według badania jednorazowego dotyczącego procesu deinstytucjonalizacji¹⁾ – w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało nadal 1 151 dzieci poniżej 7. roku życia, w tym z powodu: pobytu wraz z małoletnią matką – 65 dzieci, stanu zdrowia – 90 dzieci, pobytu ze starszym rodzeństwem – 552 dzieci, z innego powodu – 34 oraz z powodu braku wolnych miejsc w pieczy rodzinnej – 373 dzieci. Wymienione powody w większości są zgodne z przepisami obecnie obowiązującej ustawy, która przewiduje takie wyjątki w sytuacjach szczególnych (art. 95 ust. 2 omawianej ustawy). Uzasadnione przypadki dotyczą 97% wszystkich dzieci poniżej 7. roku życia umieszczonych w pieczy instytucjonalnej.

Ponadto w placówkach na dzień 1 stycznia 2021 r. przebywało 602 dzieci w wieku od 7 do 10 lat. Poniższy wykres przedstawia szczegółowo wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej:

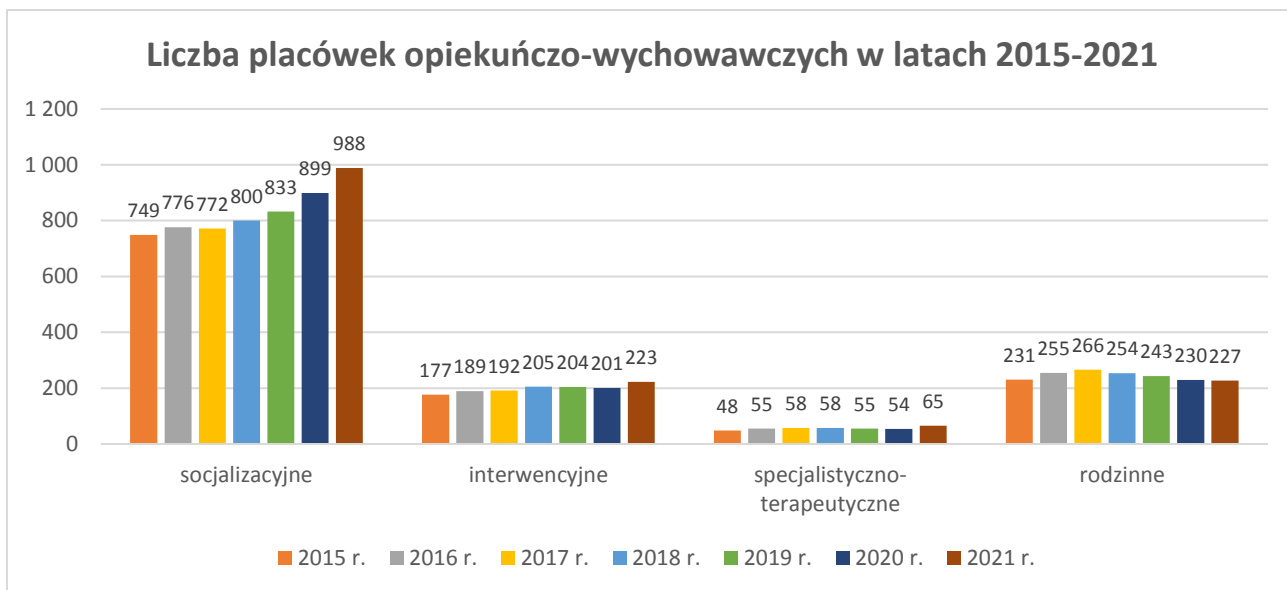

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na dzień 31 grudnia 2021 r.)

Na 1 294 placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na koniec 2021 r. – 384 placówek działało na zlecenie samorządu powiatowego jako placówki niepubliczne.

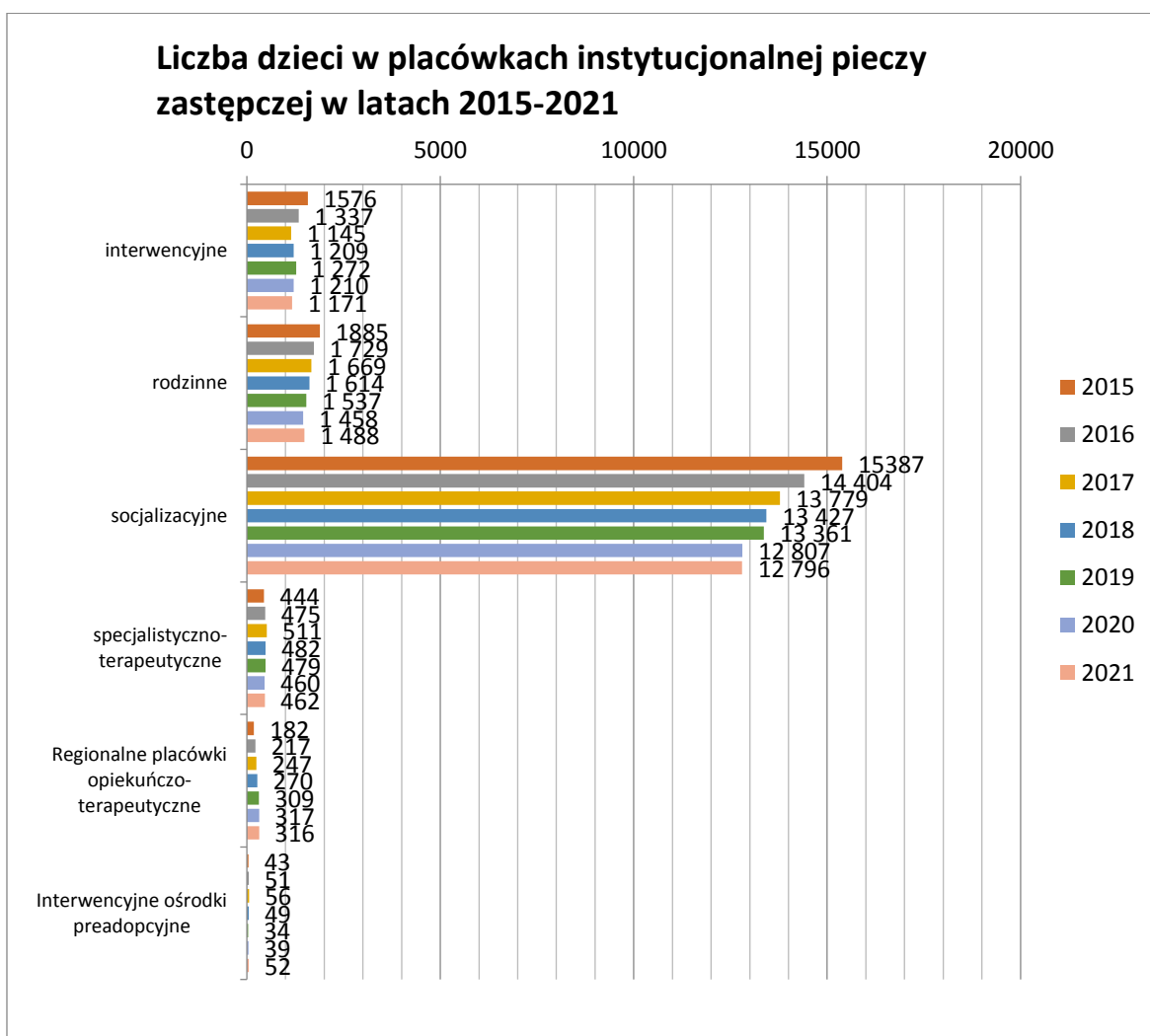
Poniższe wykresy przedstawiają podział placówek opiekuńczo-wychowawczych na poszczególne typy (socjalizacyjne, interwencyjne, specjalistyczno-terapeutyczne, rodzinne) w latach 2015–2021 oraz porównanie liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych różnych typów w latach 2015–2021.

¹⁾ Informacja dotycząca procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej badająca między innymi spełnianie standardów w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego (Departament Polityki Rodzinnej MRiPS).

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Na dzień 31 grudnia 2021 r. w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej (w tym także prowadzonych przez marszałków województw) przebywało łącznie 16 285 dzieci. W porównaniu z 2020 r. było to o 6 dzieci mniej.

W 2021 r. z instytucjonalnych form pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 1 620 dzieci, natomiast przysposobionych zostało 318 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych oraz regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych.

W 2021 r. grupa pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w wieku 18–24 lata liczyła 1 604 osoby. W 2020 r. liczba ta wyniosła 1 848 osoby.

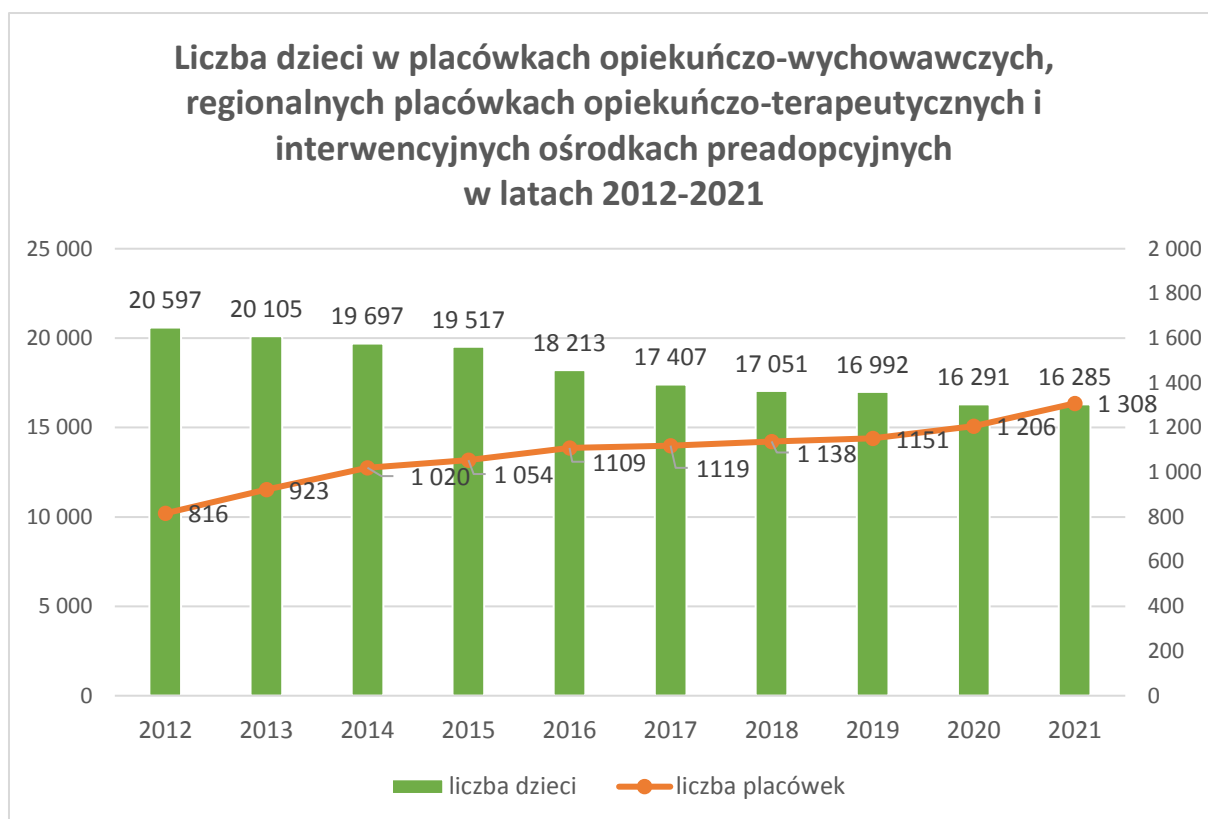
W 2021 r. 2 160 pełnoletnich osób opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, z czego 616 osób (tj. 29%) powróciło do swoich rodzin naturalnych, natomiast 1 203 osoby (tj. 56%) założyły własne gospodarstwa domowe. Fakt ten, w zestawieniu z 78% dzieci, które założyły własne gospodarstwa domowe, opuszczając rodziny zastępcze, zdaje się świadczyć ciągle o gorszym przygotowaniu do startu w dorosłość dzieci – wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Miejsce w pieczy zastępczej znalazły również małe matki z dziećmi. Według danych na 31 grudnia 2021 r. w placówkach znajdowały się 42 małe matki.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. w trzech działających w Polsce interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych (placówki dla dzieci do 1. roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki, oraz które w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej) przebywało łącznie 52 dzieci.

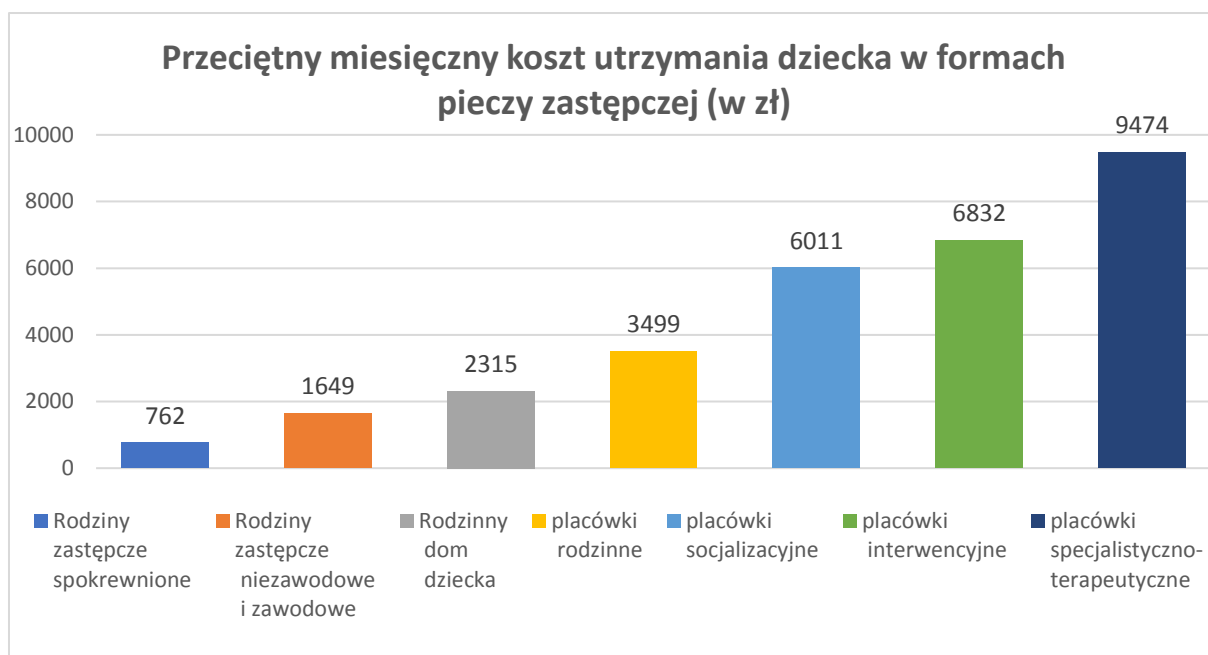
W okresie sprawozdawczym działało 11 regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, w tym po jednej prowadzonej przez samorząd województwa mazowieckiego, podlaskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego, dwie w województwie podkarpackim i cztery w województwie śląskim. Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne to placówki dla dzieci wymagających bardzo intensywnych oddziaływań o charakterze leczniczym i terapeutycznym. Niektóre z tych placówek mają charakter quasi leczniczy. Na koniec 2021 r. w placówkach tych przebywało łącznie 316 dzieci (w 2020 r. – 317 dzieci).

Poniższy wykres przedstawia liczbę placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej w zestawieniu z liczbą dzieci ogółem w pieczy instytucjonalnej w latach 2012–2021.

b) Wydatki

Biorąc pod uwagę wydatki powiatów, ponoszone na utrzymanie (wydatki bieżące) placówek opiekuńczo-wychowawczych (bez regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych), wynoszące łącznie ponad 1 140 mln zł w 2021 r., należy stwierdzić, że średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej wynosił w 2021 r. **5 941 zł**, a zatem był wyższy o 8,9% niż w 2020 r. (5 457 zł). Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka nie zawiera kosztów związanych z zadaniami realizowanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Dla porównania koszt utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej i w rodzinnym domu dziecka to **2 549 zł, czyli ok. 43% kwoty** średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Poniższy wykres prezentuje koszty utrzymania w różnych formach pieczy zastępczej w 2021 r.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z 2021 r.

Wydatki związane z prowadzeniem regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych wyniosły w 2021 r. odpowiednio 29 mln zł i 3,5 mln zł.

W 2012 r. gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci, które po raz pierwszy trafiły do pieczy zastępczej. W okresie sprawozdawczym 2021 r. gminy ponosiły, w zależności od długości pobytu dzieci, 10%, 30% lub 50% wydatków na ich pobyt w pieczy zastępczej. Wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły w 2021 r. 218,2 mln zł, co stanowi 19% ogółu wydatków z budżetów powiatów na wydatki bieżące poniesione na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2020 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły 197,7 mln zł, co stanowiło 18,5% ogółu wydatków poniesionych na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej.

IV. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą

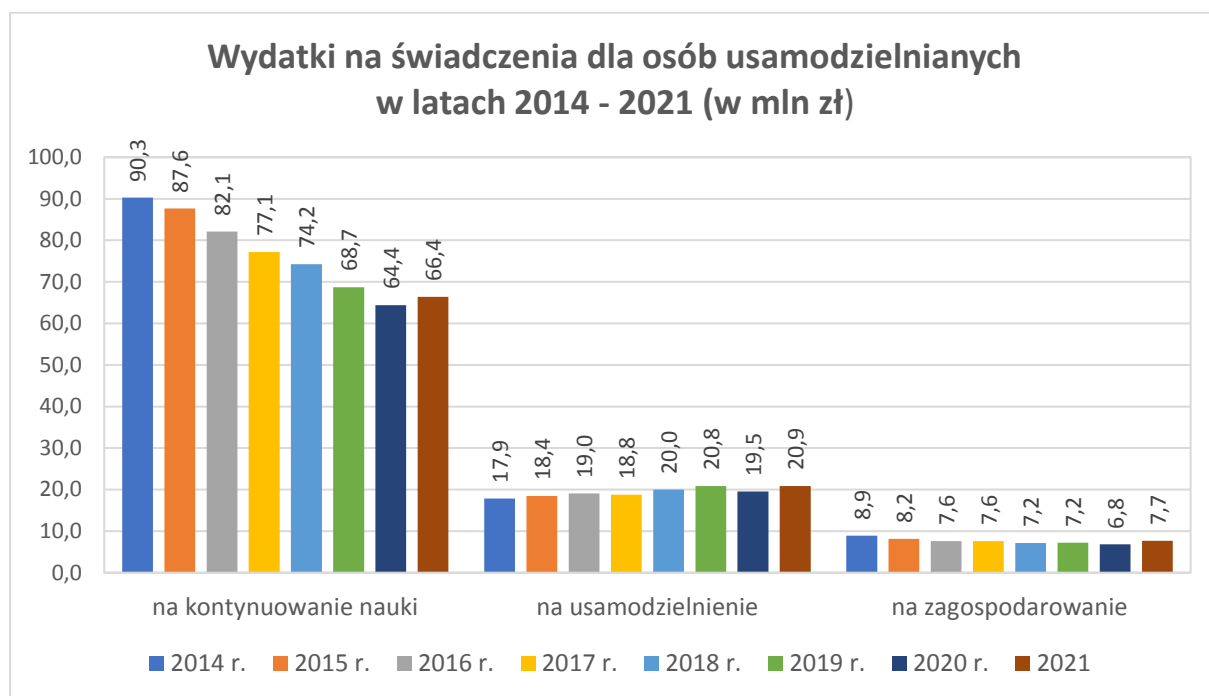
Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie.

W ustawie wyróżniono następujące formy pomocy dla ww. kategorii osób:

- 1) pomoc na:
 - a) kontynuowanie nauki,
 - b) usamodzielnienie,
 - c) zagospodarowanie;
- 2) pomoc w uzyskaniu:
 - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
 - b) zatrudnienia;
- 3) pomoc prawna i psychologiczna.

Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie, w tym również w formie rzeczowej, pomoc prawna i psychologiczna). Dodatkowo formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

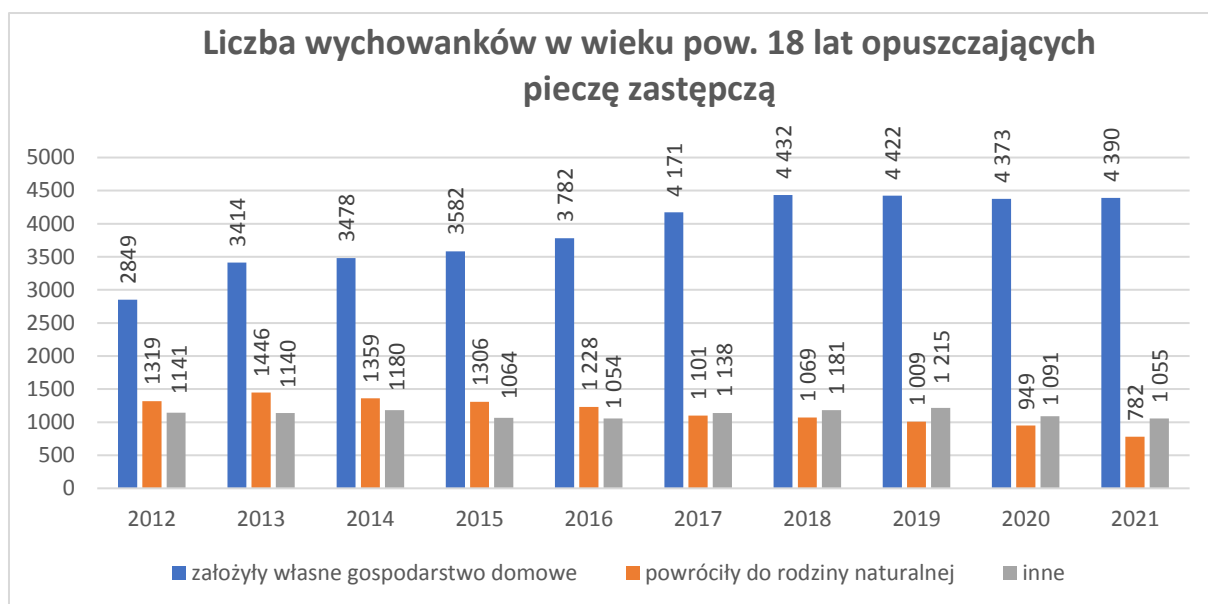
W 2021 r. udzielono łącznie 167 514 świadczeń dla osób pełnoletnich. Liczba ta nie obejmuje pomocy prawnej i psychologicznej.

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2021.

Biorąc pod uwagę uśrednioną dla 2021 r. liczbę wychowanków w wieku 18–24 lata opuszczających pieczę zastępczą, przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 5 434 zł rocznie, na usamodzielnienie – 5 557 zł, natomiast na zagospodarowanie – 2 454 zł.

Zamieszczony poniżej wykres podsumowuje w statystycznej formie efekty procesu usamodzielnienia, zbierając dane pokazane osobno w poszczególnych częściach Informacji. Wydaje się, że z punktu widzenia trwałego efektu społecznego świadectwem jakości pieczy zastępczej jest przygotowanie wychowanka do dorosłego życia. Jednym z takich elementów, oprócz budowania systemu wartości, jest umiejętność wejścia w role społeczne w życiu dorosłym i uzyskanie samodzielności.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2012–2021.

V. Adopcja

1. Ośrodki adopcyjne

Od 1 stycznia 2012 r. organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych stanowi zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez samorząd wojewódzki lub na jego zlecenie przez podmioty niepubliczne. Zadanie to finansowane jest z budżetu państwa.

W 2021 r. na organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych wydatkowano kwotę 40 992,2 tys. zł, w tym środki z budżetu państwa – 40 959,2 tys. zł stanowiły 99,9%.

W 2021 r. liczba i struktura ośrodków adopcyjnych nie uległa znaczącym zmianom względem 2020 r. Na terenie kraju funkcjonowało 60 ośrodków adopcyjnych, w tym 60% stanowiły ośrodki publiczne.

Tab. 11. Ośrodki adopcyjne w Polsce wg województw

Województwo	Ośrodki publiczne	Ośrodki publiczne – filie	Ośrodki niepubliczne
Dolnośląskie	1	0	2
Kujawsko-pomorskie	1	3	2
Lubelskie	1	3	0
Lubuskie	2	0	1
Łódzkie	1	0	2
Małopolskie	1	0	4
Mazowieckie	1	5	3
Opolskie	1	0	1
Podkarpackie	1	0	0

Podlaskie	1	0	0
Pomorskie	1	0	1
Śląskie	1	3	4
Świętokrzyskie	1	0	0
Warmińsko-mazurskie	1	2	0
Wielkopolskie	1	2	3
Zachodniopomorskie	2	0	1
SUMA	18	18	24

Zadaniem ośrodków adopcyjnych jest prowadzenie procedur przysposobienia. Zadanie to należy do ich wyłącznych kompetencji. W ramach swoich działań ośrodki adopcyjne wydają między innymi opinie kwalifikacyjne dla kandydatów do przysposobienia dziecka, biorą udział w posiedzeniach w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz prowadzą szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka jak również szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Zgodnie z ustawą kandydaci do przysposobienia dziecka muszą ukończyć odpowiednie szkolenie. Ramowy program tego szkolenia jest zatwierdzany, na wniosek podmiotu wnoszącego, przez ministra właściwego do spraw rodziny, na okres 5 lat. W 2021 r. Minister Rodziny i Polityki Społecznej wydał 2 takie decyzje.

W roku sprawozdawczym na kandydatów do przysposobienia dziecka przeszkolono 1 300 osób (w było to 2020 r. 1 368 osób).

Dodatkowo w 2021 r. ośrodki adopcyjne przeprowadziły 137 szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, w których przeszkolono 380 osób (przy czym małżonkowie wykazywani byli jako 1 osoba).

Do ważnych zadań ośrodków adopcyjnych należy także udzielanie specjalistycznych porad. Najwięcej z nich udzielono rodzinom przysposabiającym (wsparcie uzyskało 15 675 rodzin). Pomoc w ośrodkach adopcyjnych uzyskiwały też rodziny naturalne (4 233 porad). Ośrodki adopcyjne udzielały również wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w postępowaniu postadopcyjnym, wsparcie w tym zakresie uzyskało 3 696 rodzin.

2. Przysposobienie krajowe

Liczba orzeczonych przysposobień w 2021 r. w porównaniu do 2020 r. zwiększyła się o 512 przysposobień, co oznacza wzrost o 23%.

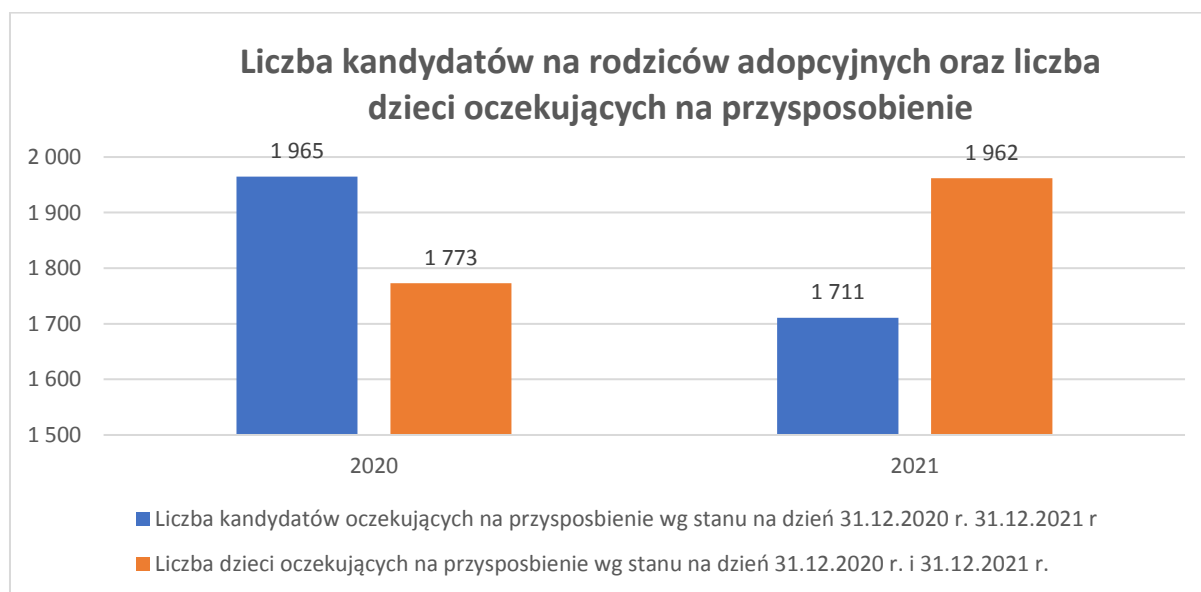
Tab. 12. Przysposobienie według liczby przysposabianych dzieci w latach 2011–2021

Lata	Liczba przysposobionych dzieci		
	Ogółem orzeczone	w tym	
		przez osoby zamieszkałe za granicą	blankietowe
2011	3 315	296	751

2012	3 486	274	790
2013	3 537	312	766
2014	3 492	294	774
2015	3 361	279	719
2016	3 265	286	582
2017	2 866	137	490
2018	2 661	36	482
2019	2 715	22	365
2020	2 198	9	349
2021	2 710	7	415

Źródło: na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Sprawiedliwości.

Według danych na dzień 31 grudnia 2021 r. liczba dzieci zakwalifikowanych do adopcji, dla których nie dobrano kandydatów do przysposobienia, wyniosła 1 962. W tym dzieci w wieku do 1. roku życia było 41, w wieku 1–4 lat było 264, dzieci w wieku 5–9 lat było 655, dzieci w wieku 10–14 lat było 718, zaś dzieci w wieku 15 lat i więcej było 284. Liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na adopcję dziecka według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. wynosiła 1 711 (małżonkowie wykazywani są tu łącznie jako 1 kandydat) – liczba ta dotyczy kandydatów do przysposobienia, którzy począwszy od 1 stycznia 2012 r. otrzymali pozytywną opinię kwalifikacyjną, z wyłączeniem tych, których ośrodek adopcyjny dobrał już jako kandydatów do przysposobienia konkretnego dziecka, posiadających ten status na dzień 31 grudnia 2021 r.

Źródło: opracowanie własne MRiPS

Analizując powyższe dane należy zauważyć, że na koniec 2021 r. liczba dzieci oczekujących na adopcję zwiększyła się, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2020 r., o 189 dzieci (tj. ok 10,7%). Natomiast liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na przysposobienie dziecka zmalała o 254 osób (tj. o 12,9%), przy czym małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat.

Zestawiając ze sobą dane na temat dzieci i kandydatów do przysposobienia, zauważalne jest, iż liczba dzieci oczekujących na przysposobienie jest większa niż liczba kandydatów do

przysposobienia dziecka. W poprzednich latach proporcje te były odwrotne. Zmniejszenie liczby kandydatów do przysposobienia związane jest prawdopodobnie z odkładaniem decyzji o przysposobieniu na później w związku z wciąż niepewną sytuacją epidemiologiczną w Polsce w 2021 r.

Dodatkowo należy podkreślić, że ponad 70% dzieci oczekujących na przysposobienie (dzieci, które uzyskały kwalifikację do przysposobienia, dla których ośrodek adopcyjny nie dokonał doboru kandydatów do przysposobienia wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.) to dzieci w wieku od 5 do 14 lat. Nadal zatem ta kategoria wiekowa jest szczególnym wyzwaniem dla ośrodków adopcyjnych, które pracują z kandydatami do przysposobienia, jak również dla innych jednostek wspierających rodzinę, aby odpowiednio zachęcić, a następnie przygotować kandydatów na przysposobienie dzieci starszych.

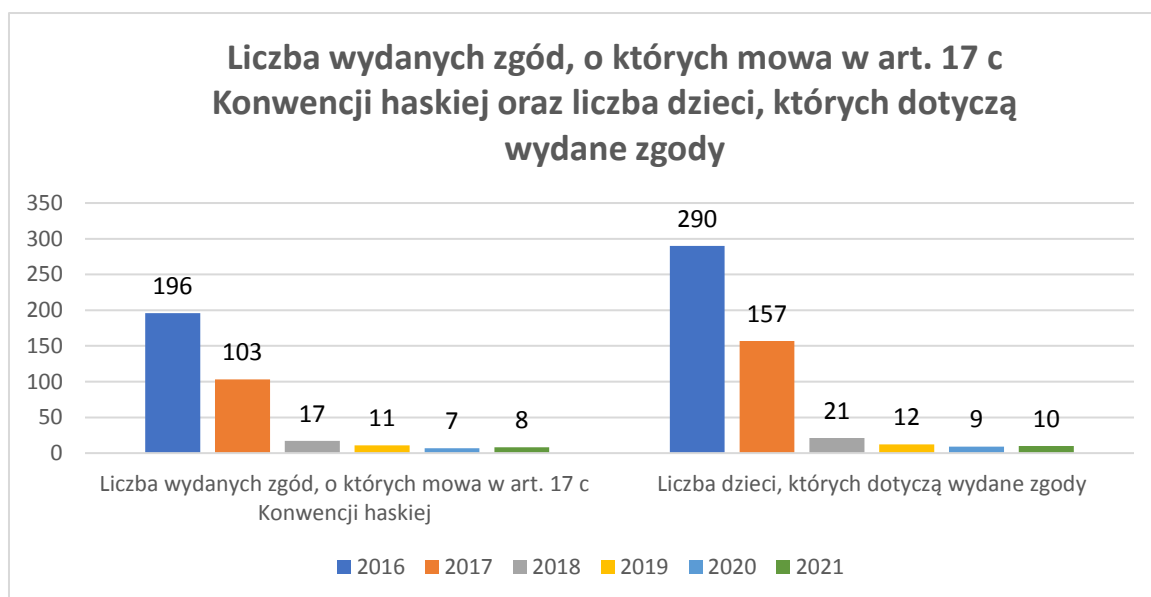
Liczba kandydatów do przysposobienia, którzy w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. otrzymali pozytywną opinię kwalifikacyjną, posiadających ten status na dzień 31 grudnia 2021 r., wyniosła 1 780 (małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat), natomiast liczba dzieci, które uzyskały w tym okresie pozytywną kwalifikację do przysposobienia wyniosła 2 018 (z tego liczba dzieci poniżej 1. roku wyniosła – 323, dzieci w wieku od 1 roku do 4 lat – 881, od 5 do 9 lat – 558, od 10 do 14 lat – 232, 15 lat i więcej – 24), spośród 6 547 dzieci zgłoszonych ogółem w 2021 r. do ośrodków adopcyjnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Dodatkowo w 2021 r. ośrodki adopcyjne dokonały doborów kandydatów do przysposobienia (tzw. matchingów) dla 1 941 dzieci, z tego 1 724 dotyczyło doborów dla dzieci, które dany ośrodek adopcyjny zakwalifikował jednocześnie do przysposobienia, natomiast 217 doborów dotyczyło dzieci zakwalifikowanych przez inny ośrodek adopcyjny, niż ten kwalifikujący dziecko do przysposobienia (czyli poprzez działanie Wojewódzkich Banków Danych). W tym obszarze nastąpił znaczący wzrost w stosunku do 2020 r., kiedy to dokonano 1 673 matchingów (wzrost o 16%).

3. Przysposobienie międzynarodowe

W 2021 r. kontynuowano działania mające na celu zmniejszenie liczby adopcji międzynarodowych polskich dzieci.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej pełni funkcję organu centralnego ds. przysposobienia międzynarodowego w rozumieniu art. 6 Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego z dnia 29 maja 1993 r. (Dz. U. z 2000 r. poz. 448), zwanej dalej „Konwencją haską”. Zadania wynikające z pełnienia tej roli w 2021 r. wykonywał Departament Polityki Rodzinnej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej. Jednym z tych zadań jest wydawanie zgody na kontynuowanie procedury o przysposobienie, o której mowa w art. 17 lit. c Konwencji haskiej. W 2016 r. wydano 196 zgód w odniesieniu do 290 dzieci. W 2017 r. ww. organ centralny, realizując politykę ograniczania adopcji zagranicznych, wydał 103 zgody w stosunku do 157 dzieci. W 2018 r. organ centralny wydał 17 takich zgód w stosunku do 21 dzieci, w 2019 r. wydanych zostało 11 zgód dotyczących 12 dzieci, w 2020 r. natomiast wydano 7 zgód dla 9 dzieci. W 2021 r. wydano natomiast: 8 takich zgód w stosunku do 10 dzieci. Z tego: 1 sprawa dotyczyła łączenia rodzeństwa, 3 adopcji wewnątrzrodzinnej, w 1 sprawie adopcja dotyczyła przysposobienia przez kandydatów polskiego pochodzenia, 3 sprawy odnosiły się do dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej posiadających specyficzne potrzeby medyczne, dla których adopcja związana ze zmianą miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie uznana została za najlepszą ze wszystkich zastępczych form opieki nad dzieckiem. Krajami będącymi miejscem zwykłego pobytu kandydatów w tych sprawach były: Włochy (2 dzieci), USA (3 dzieci), Bułgaria (3 dzieci), Austria (2 dzieci).

Źródło: opracowanie własne MRPiPS

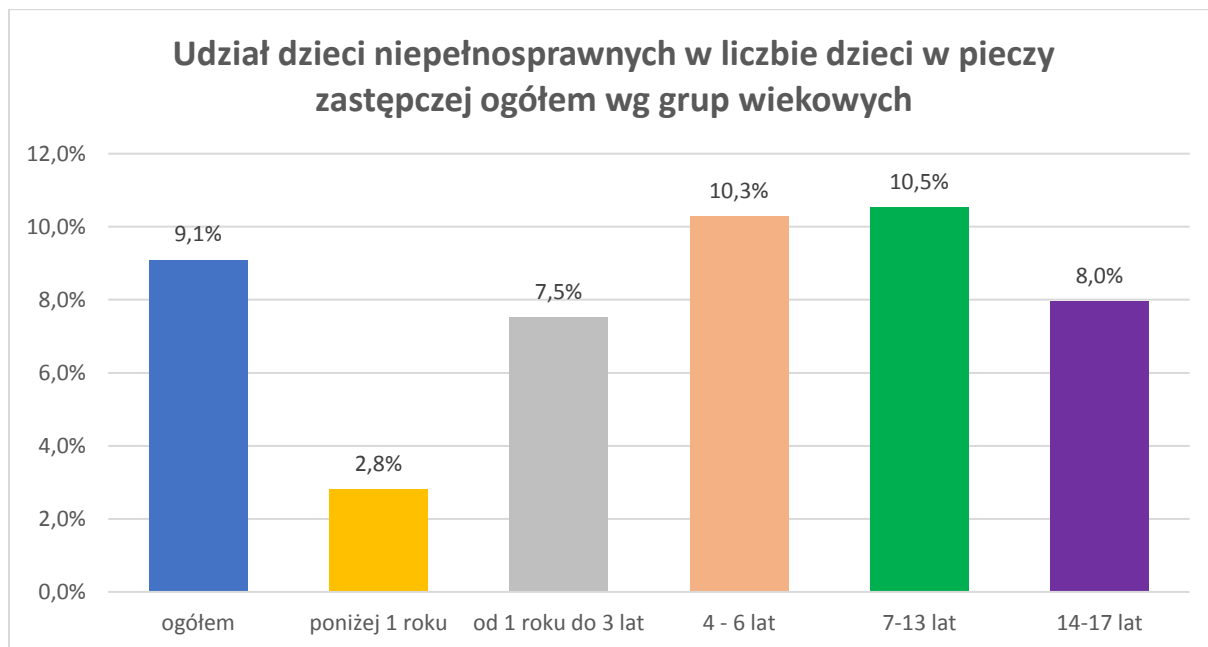
W Polsce do prowadzenia procedury przysposobienia międzynarodowego w 2021 r. nadal upoważnione były dwa ośrodki adopcyjne. Obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie listy ośrodków adopcyjnych upoważnionych do współpracy z organami centralnymi innych państw lub z licencjonowanymi przez rządy innych państw organizacjami lub ośrodkami adopcyjnymi (M.P. poz. 35), zostały wyznaczone: Diecezjalny Ośrodek Adopcyjny z siedzibą w Sosnowcu oraz Katolicki Ośrodek Adopcyjny z siedzibą w Warszawie.

W 2021 r. ośrodki te współpracowały z zagranicznymi organizacjami adopcyjnymi, licencjonowanymi przez rządy innych państw lub bezpośrednio z organami centralnymi Państw-Stron Konwencji haskiej. W 2021 r. na terenie Polski działało 13 takich organizacji (stan na dzień 31 grudnia 2021 r.).

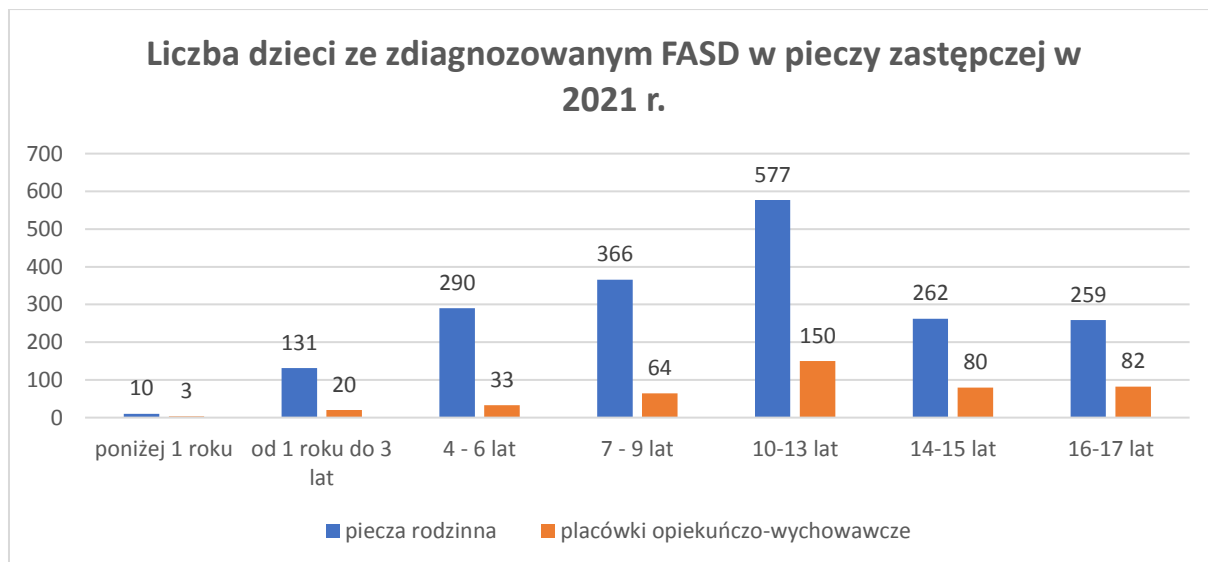
Dodatkowo w 2021 r. kontynuowano także monitoring losów małoletnich, przysposobionych przez kandydatów mających miejsce zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Zadanie to należy do Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego z siedzibą w Warszawie. Monitoring ten polega przede wszystkim na przesyłaniu przez organ centralny państwa przyjmującego lub pośredniczącą agencję adopcyjną raportów z przeprowadzanych wywiadów postadopcyjnych w częstotliwości raz na rok przez okres pierwszych trzech lat, a po upływie tego okresu raz na trzy lata, aż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Dodatkowo kandydaci do przysposobienia dziecka mający miejsce zwykłego pobytu poza granicami Polski są zobowiązani do wyrażania na piśmie zgody na kontakt z dzieckiem za pośrednictwem środków umożliwiających porozumiewanie się na odległość (telefon, skype, e-mail) przez pracowników Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie lub przez pracowników polskiego organu centralnego oraz zgody na wizyty w miejscu zamieszkania dziecka, realizowane przez polskie służby konsularne lub inne osoby upoważnione przez organ centralny przez okres 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przysposobieniu.

VI. Niepełnosprawność w pieczy zastępczej i adopcji²⁾

Na koniec 2021 r. w pieczy zastępczej przebywało 8 721 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, co stanowi 9,1% wszystkich dzieci przebywających w pieczy zastępczej; 6 633 dzieci przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, a 2 088 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

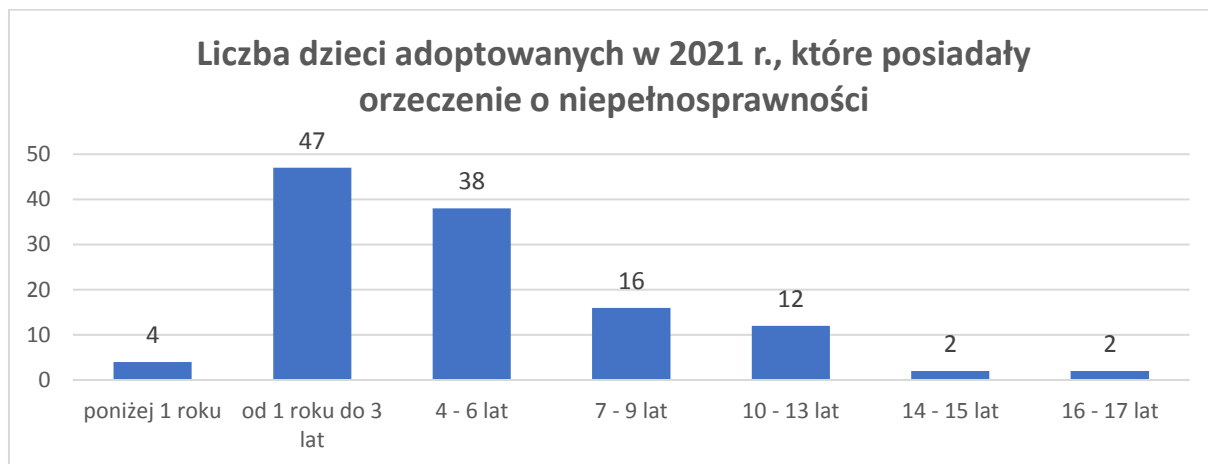

Warto także odnotować, że w 2021 r. w pieczy zastępczej przebywało 2 459 dzieci ze zdiagnozowanym Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych FASD.

²⁾ Dane uzyskane na podstawie jednorazowego sprawozdania przesłanego przez urzędy marszałkowskie i urzędy wojewódzkie w 2021 r. Dane dotyczące liczby dzieci przysposobionych różnią się od danych Ministerstwa Sprawiedliwości z uwagi na odmienny sposób gromadzenia danych statystycznych.

Wśród dzieci przysposobionych w 2021 r. 121 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności, z czego 120 zostało przysposobionych w adopcji krajowej, a 1 dziecko w adopcji zagranicznej. W 2016 r. przysposobiono – 105 dzieci z niepełnosprawnością, w 2017 r. – 98 dzieci, w 2018 r. – 106 dzieci, w 2019 r. – 120 dzieci, zaś w 2020 r. – 108. Wzrost liczby adopcji dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności jest bardzo pozytywnym zjawiskiem.

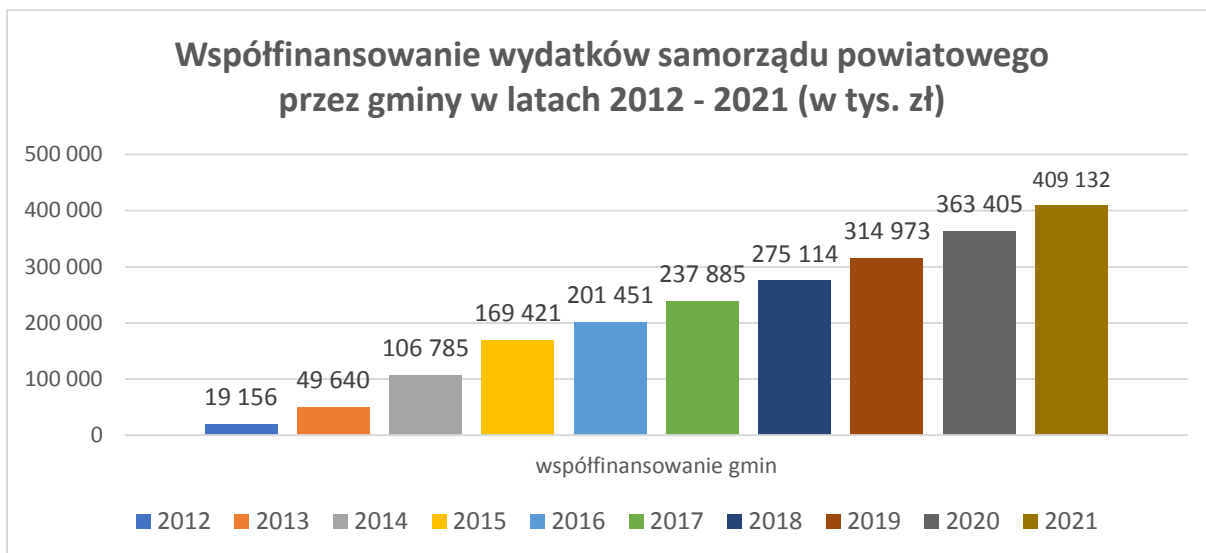
Jednocześnie 127 adopcji dotyczyło dzieci ze zdiagnozowanym spektrum chorób: Płodowy Zespół Alkoholowy – Fetal Alcohol Syndrome (FAS w ICD-10 kod Q86,0), niepełny FAS (partial FAS) i Neurorozwojowe Zaburzenia Zależne od Alkoholizmu (ARDN).

VII. Wydatki na realizację ustawy w 2021 r.

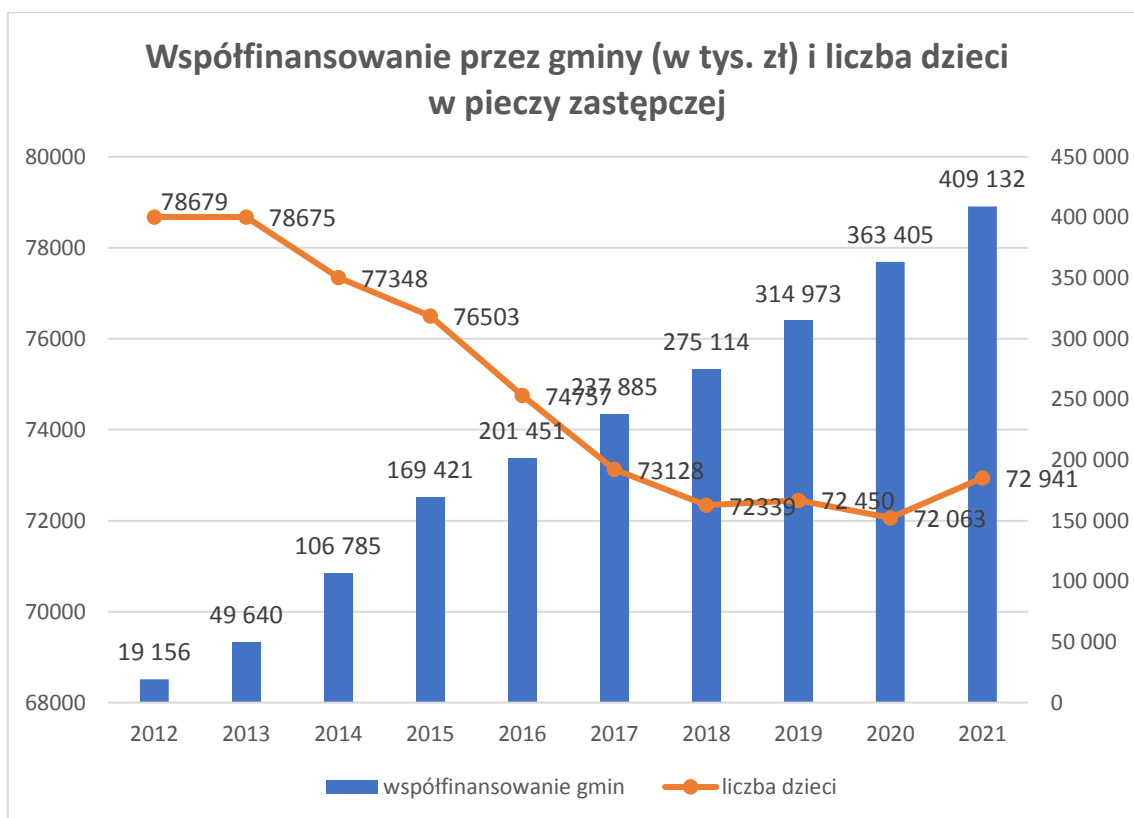
Z danych uzyskanych ze sprawozdań budżetowych składanych przez jednostki samorządu terytorialnego³⁾ wynika, że wydatki na realizację ustawy w 2021 r. wyniosły ogółem niemal 3,61 mld zł i były o 0,15 mld zł, tj. o 4,3% wyższe niż w 2020 r.

Należy zwrócić uwagę nie tylko na rosnące wydatki samorządów na realizację zadań wynikających z ustawy, ale i na istotne zmiany w udziale poszczególnych rodzajów samorządu terytorialnego w tych wydatkach. W 2021 r. nastąpił dalszy wzrost wydatków samorządu gminnego wynikający z konieczności ponoszenia wyższych niż w 2020 r. kosztów współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej (10% kosztów w pierwszym roku pobytu dzieci w pieczy zastępczej i odpowiednio 30% i 50% kosztów, jeśli dziecko przebywa w pieczy zastępczej 2, 3 i więcej lat).

³⁾ Przedstawione wydatki dotyczą sumy wydatków wszystkich poziomów samorządu terytorialnego i w pewnym zakresie zawierają w sobie współfinansowanie przez samorząd gminny wydatków związanych z kosztami pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

W 2021 r. samorzady powiatowe otrzymały tym samym wsparcie w finansowaniu pieczy zastępczej od gmin na poziomie 20,7%. W 2020 r. udział ten wyniósł ok. 19,5%. Poniżej przedstawiono zestawienie wydatków gmin w porównaniu z liczbą dzieci w pieczy zastępczej ogółem.

W 2021 r. na realizację zadań wynikających z ustawy, z budżetów poszczególnych wojewodów wydatkowano środki w kwocie 420,8 mln zł (w 2020 r. – 440,8 mln), z tego:

- 41,0 mln zł na funkcjonowanie ośrodków adopcyjnych,
- 3,3 mln zł na finansowanie pobytu dzieci cudzoziemców w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 1,1 mln zł na finansowanie pobytu dzieci cudzoziemskich w rodzinnej pieczy zastępczej,

- 277,5 mln zł na finansowanie zadań związanych z dodatkiem wychowawczym,
- 86,6 mln zł na finansowanie zadań związanych z dodatkiem do zryczałtowanej kwoty i dodatkiem w wysokości świadczenia wychowawczego na utrzymanie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 11,3 mln zł na świadczenie „Dobry start” dla dzieci w pieczy zastępczej⁴,

Jednocześnie na *Program Asystent rodziny na rok 2021* wydatковано ze środków Funduszu Pracy 5,6 mln zł.

VIII. Podsumowanie

1. W 2021 r. zatrudnionych było ponad 3,7 tys. asystentów rodziny. Ich zatrudnienie nieznacznie zmniejszyło się w stosunku do 2020 r. Z usług asystentów rodziny w 2021 r. skorzystało ogółem 43 188 rodzin, w tym 9 167 rodzin zobowiązanych zostało przez sąd do współpracy z asystentem rodziny. W stosunku do 2020 r. oznacza to znaczny, bo o 16%, wzrost liczby rodzin, do których sąd skierował asystenta rodziny (w 2020 r. było to 7 932 rodzin).
2. Spośród 43 188 rodzin, z którymi asystenci rodziny prowadzili pracę w 2021 r., dla 13 293 rodzin (co stanowi 31% ogółu) współpraca ta zakończyła się w 2021 r., w tym w 5 831 przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów (44% rodzin).
3. W 2021 r. funkcjonowało ponad 2 tys. gminnych placówek wsparcia dziennego, w tym ponad połowa (55,1%) to placówki niepubliczne. Liczba ta oznacza, że w stosunku do 2020 r. funkcjonowało o 134 placówki wsparcia dziennego więcej. W 2021 r. do gminnych placówek wsparcia dziennego uczęszczało 31 507 dzieci. Ponadto w 2021 r. działało 57 placówek wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym, w tym 29 z nich prowadzone były przez podmiot inny niż samorząd powiatowy.
4. W 2021 r. funkcjonowało 59 rodzin wspierających. Z pomocy rodzin wspierających korzystało 65 rodzin.
5. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2021 r. wyniosła ogółem 72 941 dzieci, wobec 72 063 dzieci w 2020 r., co oznacza wzrost o ok. 1,2%. Na koniec 2021 r. w pieczy zastępczej w ogólnej liczbie 72 941 wychowanków, 11 710 osób ukończyło 18. rok życia i kontynuowało naukę. Mając powyższe na uwadze należy wskazać, że na dzień 31 grudnia 2021 r. w pieczy zastępczej przebywało 61 231 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że aż 16,1% ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia.
6. W 2021 r. odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia ogółem wyniósł – 0,88%. Należy zauważyć, że zatrzymanie tego wskaźnika na poziomie 0,99% nastąpiło w latach 2012–2013, natomiast w latach wcześniejszych z roku na rok odnotowywano jego wzrost. Osiągał on nawet poziom znacznie powyżej 1%. Odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia w pieczy o charakterze rodzinnym wyniósł 0,73%

⁴ Środki na realizację świadczenia „Dobry start” w 2021 r. zostały przeniesione do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w związku z przejęciem przez ten podmiot wypłat tego świadczenia. Świadczenia zaległe, dotyczące lat wcześniejszych (13,1 tys. zł) sfinansowane zostały ze środków zabezpieczonych w budżetach wojewodów.

- w 2012 r. i spadł do 0,67% w 2021 r., natomiast w pieczy o charakterze instytucjonalnym – spadł z 0,26% w 2012 r. do 0,21% w 2021 r.
7. W 2021 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 56 656 dzieci.
 8. W 2021 r. nastąpił dalszy wzrost liczby rodzinnych domów dziecka jako formy sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej nad dziećmi. W 2020 r. funkcjonowało 702 rodzinnych domów dziecka, natomiast na koniec 2021 r. funkcjonowało ich 734, co stanowi wzrost o 4,6%. Rodzinne domy dziecka stanowią obecnie 2% w strukturze podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej.
 9. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na koniec 2021 r. wyniosła 1 788.
 10. W 2021 r. w powiatach udzielono rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka 143 966 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Oznacza to wzrost o 13% w stosunku do 2020 r. (127 010 porad).
 11. W roku sprawozdawczym 2021 przeszkolono 8 876 osób, tj. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnych domów dziecka lub do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, a także funkcjonujące rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.
 12. W 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się liczba dzieci przebywających w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej, łącznie z instytucjami prowadzonymi przez marszałków (na dzień 31 grudnia 2021 r. w placówkach tych przebywało łącznie 16 285 dzieci, co w porównaniu z 2020 r. oznacza, że przebywało w nich o 6 dzieci mniej). Pozytywnym zjawiskiem jest minimalnie zmniejszająca się liczba dzieci w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej w kolejnych latach, jednak ogólnie placówek opiekuńczo-wychowawczych jest więcej niż w roku 2020. Przeciętna liczba dzieci kształtuje się na poziomie 13 wychowanków. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak ciągle umieszczanie w nich niejednokrotnie dzieci poniżej 7. roku życia.
 13. W ogólnej liczbie dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej istotny udział mają dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Placówki te swoim charakterem zbliżone są do rodzinnych domów dziecka, które to z kolei, zgodnie z generalną klasyfikacją form i typów pieczy zastępczej, zakwalifikowane są do rodzinnych form pieczy zastępczej. Przyjmując, że powyższe dwie formy pieczy zastępczej można byłoby, ze względu na ich funkcjonalne i celowościowe podobieństwo, zakwalifikować łącznie do rodzinnych form pieczy zastępczej, to statystyka dotycząca liczby dzieci w podziale na rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej kształtowałaby się w sposób odmienny. I tak przyjęcie powyższej zmiany w typologii skutkowałoby spadkiem liczby dzieci w instytucjonalnych formach z 16 285 dzieci do 14 797 dzieci, a tym samym osiągnięcie wskaźnika deinstytucjonalizacji na poziomie 79,7%.
 14. Należy zauważyć wzrost wydatków na zawodowe formy pieczy zastępczej, w tym wydatków na wynagrodzenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Konsekwencją tego zjawiska jest wzrost średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w pieczy zastępczej typu rodzinnego. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej wynosił w 2021 r. 1 237 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 4,2% (w 2020 r. 1 180 zł), w rodzinie zastępczej zawodowej i rodzinnym domu dziecka – 2 549 zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 5,1% (w 2020 r. 2 426 zł). Powyższe kwoty nie zawierają kosztów wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej m.in. kosztów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

15. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej (bez regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych) wynosił w 2021 r. 5 941 zł, co oznacza wzrost o 484 zł w stosunku do 2020 r. W placówkach regionalnych średni koszt to niemal 9 500 złotych miesięcznie na 1 dziecko.
16. W 2021 r. znacznie wzrosły wydatki gmin na współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Wyniosły one 190 984 tys. zł. Wkład poniesiony przez gminy stanowił zatem 22,7% ogółu wydatków na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz na wynagrodzenia osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w 2021 r. W 2020 r. udział gmin w tych wydatkach stanowił 20,9% ogółu wydatków na te świadczenia.
17. W 2021 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosły. Wyniosły one 218,2 mln zł, co stanowi 19 % ogółu wydatków na wydatki bieżące poniesione na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Należy jednak mieć na uwadze, że koszty te dotyczyły współfinansowania – jedynie 16 285 wychowanków (22% ogółu wychowanków pieczy zastępczej). W 2020 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły 197,7 mln zł, co stanowiło 18,5% ogółu wydatków poniesionych na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej.
18. Liczba dzieci powyżej 18. roku życia, które opuściły pieczę zastępczą w 2021 r., wyniosła 6 227. Biorąc pod uwagę uśrednioną dla 2021 r. liczbę wychowanków w wieku 18–24 lata opuszczających pieczę zastępczą, przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 5 434 zł rocznie, na usamodzielnienie – 5 557 zł, natomiast na zagospodarowanie 2 454 zł.
19. Liczba orzeczonych przysposobień w 2021 r. w porównaniu do 2020 r. zwiększyła się o 512 przysposobień, co oznacza wzrost o 23%
20. Na koniec 2021 r. liczba dzieci oczekujących na adopcję zwiększyła się, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2020 r., o 189 dzieci (tj. ok 10,7%). Natomiast liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na przysposobienie dziecka zmalała o 254 osób (tj. o 12,9%), przy czym małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat.
21. W 2021 r. organ centralny, którego rolę na mocy Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego z dnia 29 maja 1993 r. pełni Minister Rodziny i Polityki Społecznej, wydał 8 zgód na kontynuowanie procedury o przysposobienie, o której mowa w art. 17 lit. c Konwencji haskiej. Zgody te dotyczyły 10 dzieci, z tego: 1 sprawa dotyczyła łączenia rodzeństwa, 3 adopcji wewnątrzrodzinnej, w 1 sprawie adopcja dotyczyła przysposobienia przez kandydatów polskiego pochodzenia, 3 sprawy odnosiły się do dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej posiadających specyficzne potrzeby medyczne dla których adopcja związana ze zmianą miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie uznana została za najlepszą ze wszystkich zastępczych form opieki nad dzieckiem. W 2020 r. wydano 7 zgód dotyczących 9 dzieci.

Aneks

I. Rodziny zastępcze

Tab. 1. Liczba rodzin zastępczych z podziałem na poszczególne typy w latach 2005–2021

Lata	Rodziny spokrewnione z dzieckiem	Rodziny niezawodowe*	Zawodowe rodziny zastępcze**				o charakterze pogotowia rodzinnego	Rodzinne domy dziecka	Ogółem
			ogółem	zawodowe	wielodzietne	specjalistyczne			
2005	35 592	5 790	661	x	152	40	469	x	42 043
2006	36 394	6 054	885	x	318	59	508	x	43 333
2007	36 788	6 267	1 102	x	495	86	521	x	44 157
2008	36 880	6 326	1 323	x	661	115	547	x	44 529
2009	36 762	6 200	1 494	x	777	167	550	x	44 456
2010	36 673	6 242	1684	x	902	208	574	x	44 599
2011	36 701	6 227	1 912	x	1 035	252	625	x	44 840
2012	25 836	12 162	1 843	1 036	x	264	543	228	40 069
2013	25 842	12 182	1 906	1 099	x	256	551	330	40 260
2014	25 071	11 711	2 024	1 215	x	251	558	395	39 201
2015	24 785	11 549	2 025	1 216	x	253	556	488	38 847
2016	24 459	11 395	2 071	1 292	x	245	534	534	38 459
2017	23 995	11 228	2 086	1 340	x	243	503	568	37 877
2018	23 544	10 969	2 126	1 408	x	246	472	613	37 252
2019	23 221	10 776	2 167	1 461	x	251	455	668	36 832
2020	23 290	10 689	2 157	1 473	x	248	436	702	36 838
2021	23 205	10 784	2 142	1 480	X	253	409	734	36 865

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Polityki Rodzinnej MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

* do 2011 r. rodziny niespokrewnione z dzieckiem.

** do 2011 r. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze.

Tab. 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2005–2021

Lata	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych*	Liczba dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych**					Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka	Ogółem
			Ogółem	zawodowych	wielodzietnych	specjalistycznych	o charakterze pogotowia rodzinnego		
2005	46 261	9 219	3 865	x	711	77	3 077	x	59 345
2006	46 831	9 661	5 062	x	1 554	141	3 367	x	61 554
2007	48 488	10 198	6 313	x	2 397	203	3 713	x	64 999
2008	48 450	10 143	7 433	x	3 370	278	3 785	x	66 026
2009	48 111	9 852	8 013	x	4 018	387	3 608	x	65 976
2010	47 981	9 809	8 617	x	4 516	428	3 673	x	66 407
2011	47 907	9 763	9 301	x	5 079	533	3 689	x	66 971
2012	33 769	16 383	6 454	3 935	x	606	1 913	1 476	58 082
2013	33 306	16 431	6 727	4 035	x	583	2 109	2 106	58 570
2014	32 405	15 890	6 779	4 194	x	568	2 017	2 583	57 657
2015	31 951	15 486	6 371	4 064	x	549	1 758	3 178	56 986
2016	31 647	15 268	6 270	4 154	x	533	1 583	3 359	56 544
2017	30 816	14 838	6 355	4 272	x	528	1 555	3 712	55 721
2018	30 185	14 528	6 572	4 560	x	530	1 482	4 003	55 288
2019	29 868	14 287	6 262	4 240	X	447	1 575	4 102	55 458
2020	29 877	14 232	6 874	4 845	x	510	1 519	4 789	55 772
2021	30 092	14 397	7 006	4 990	x	525	1 491	5 161	56 656

Źródło: Opracowanie własne MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 (liczba dzieci w ciągu roku) oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

* do 2011 r. rodziny niespokrewnione z dzieckiem.

** do 2011 r. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze.

II. Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Tab. 1. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych z podziałem na poszczególne typy w latach 2005–2021

Lata	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego	Placówki wielofunkcyjne	Placówki specjalistyczno-terapeutyczne	Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne	Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	Ogółem*
2005	55	267	301	102	x	x	x	725
2006	52	263	283	129	x	x	x	727
2007	44	274	263	154	x	x	x	735
2008	37	279	259	166	x	x	x	741
2009	38	267	268	189	x	x	x	762
2010	35	282	277	177	x	x	x	771
2011	31	282	291	181	x	x	x	785
2012	123	267	515	x	13	1	1	816
2013	149	242	625	x	30	3	2	923
2014	166	238	712	x	45	6	2	1 020
2015	177	231	749	x	48	6	2	1 054
2016	189	255	776	x	55	8	3	1 109
2017	192	266	772	x	58	10	3	1 116
2018	205	254	800	x	58	10	3	1 138
2019	204	243	833	x	55	10	2	1 151
2020	201	230	899	x	54	10	2	1 206
2021	223	227	988	x	66	11	3	1 308

Źródło: Opracowanie własne MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

* dotyczy jednostek organizacyjnych – dane nie sumują się, ponieważ jedna jednostka organizacyjna może pełnić funkcje kilku placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Tab. 2. Liczba dzieci przebywających w poszczególnych typach placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówkach opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych w latach 2005–2021

Lata	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych:					Liczba dzieci w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych	Liczba dzieci w interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych
	typu interwencyjnego	typu rodzinnego	typu socjalizacyjnego	wielofunkcyjnych	specjalistyczno-terapeutycznych		
2005	4 157	2 252	16 527	7 736	x	x	x
2006	4 998	2 187	13 951	10 890	x	x	x
2007	4 619	2 261	12 505	12 234	x	x	x
2008	2 955	2 226	11 343	13 291	x	x	x
2009	2 628	2 242	11 106	13 736	x	x	x
2010	2 058	2 495	10 660	13 404	x	x	x
2011	1 819	2 524	10 787	13 003	x	x	x
2012	2 217	2 232	15 967	x	109	49	23
2013	1 927	2 030	15 626	x	366	115	41
2014	1 801	1 963	15 324	x	429	144	36
2015	1 576	1 885	15 387	x	444	182	43
2016	1 337	1 729	14 404	x	475	217	51
2017	1 145	1 669	13 779	x	511	247	57
2018	1 209	1 614	13 427	x	482	270	49
2019	1 272	1 537	13 361	X	479	309	34
2020	1 210	1 458	12 807	x	460	317	39
2021	1 171	1 488	12 796	x	462	316	52

Źródło: Opracowanie własne MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 (liczba dzieci w ciągu roku) oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).